

ერთი ორთა ასწია. ეს ისეთი აშკარა იყო მწარმოებელთათვის, რომ ვადაწვეიტეს ორ-ორი თუმნის გამოღება და წვერებათ ჩაწერა. სოფლის ხალხი შევიდა „შუამავალიში“. ხოლო პარკის მოყვანის უმთავრესი ალავი ლანჩხუთის საბოქულოა. მაშასადამე აქ ყველაზე მეტი წილის ბარათები უნდა გაცემულიყო. ამ ნაირათ, „შუამავალის“ მიზანია სოფლის მწარმოებლებისათვის ბაზრის მოპოვება, წვერთა უმრავლესობაც აი ეს მწარმოებლებია. მაშასადამე ის მეურნეთა და ისიც წერილ მეურნეთა ამხანაგობაა და არა სხვა რამე. ამხანაგობის სამოქმედო ასარეზო ლანჩხუთია, მარა სად არის მისი კრების და გამეგობის აღდგომა? ამ კითხვამ დაბადა ქიში და განხეთქილება. წვერთა ერთი ნაწილი ამბობდა გურიის დედაქალაქი ოზურგეთია, აქ არის ყოველ გვიარ სამაზრო დაწესებულება და საზოგადო კრებაც აქ უნდა იყოსო, ხოლო მეორენი ლანჩხუთს ჩაუღრინდნენ, აქ არის წარმოება, ჩივისის გზა და კრებაც აქ უნდა იყოსო. რას ნიშნავს ეს დეა? სხდომა ოზურგეთში ნიშნავს ოზურგეთსა ე. ი. არა მეურნეთა სხდომას, ვინაიდან სოფლის ხალხი, დიდი მანძილით დაშორებული ქალაქიდან, ვერ დაესწრება კრებას. რა კი ეს ასეა, „შუამავალიც“ ხდება მოქალაქეთა და არა მეურნეთა ამხანაგობათ. მას დაეპატრონა ისეთი ხალხი, რომელმაც არც კი იცის პარკი ხის ნაყოფია თუ ჭიის ნაქსოვია. ცხადია, დავა ლანჩხუთს და ოზურგეთს შორის არის დავა ამხანაგობის ძირითად თემაზე: „შუამავალი“ მეურნეთა თუ არა-მეურნეთა საზოგადოებააო. ბოლოს გაიმარჯვა მოქალაქეებმა, კრებები დაიწმინდა ოზურგეთში. აი ამით გადაიჭრა ამხანაგობის ბედ-იბლაღი. ამიერიდან ამხანაგობის ხელმძღვანელათ ვაჭრები და მოხელენი შეიქნენ და მათ მოინდომეს სოფლის ხალხის კრებისაგან განდევნა. ამის საშუალებათ იცნეს წესდების ძირიანათ შეცვლა და წვერთა საზოგადო კრების მაგიერ წარმომადგენელთა კრების შემოღება. თანამათ ამისა შეამუშავეს ახალი წესდება და წელს 13 თებერვლის საზოგადო კრებას წარუდგინეს მისაღებათ, კრებამ თითქმის ერთიანათ en bloc მიიღო მთელი შეცვლილი წესდება. ეს რასაკვირველია ასეც უნდა მომხდარიყო, ოზურგეთთა სასარგებლოთ მომხმარებელი წესდება ოზურგელებმა მიიღეს. ვანა სხვანაირათ შესაძლებელი იყო? მარა საკვირველი ის არის, რომ ეს სავანი ყურადღების ღირსათ არ განაღდეს არც იმ თითო-ორიოდა მიუდგომელ პირებმა, რომლებიც ამ საქმისთვის მუშაობდნენ, და დღესაც მუშაობენ. ამათი წყალობით მთელი კითხვა გამგის მოქმედებაზე გადაიტანეს და საერთო არეულ-დაჩეულობაში ამხა-

ნაგობის ძირის გამომთხრელი წესდება გააპარეს. რა არის ეს წესდება? რას შეიცავს იგი?

წესდების ძალით, წვერთა საზოგადო კრება ხდება ოზურგეთში ოთხ წელიწადში ერთხელ და ირჩევს 50 წარმომადგენელს. ამ არჩეულთა ანუ ევქილთა ხელშია მთელი ამხანაგობის გაწეს-რიგება, მისამსახურე პირების არჩევა და სს. რას ნიშნავს ეს? საზოგადო კრება, ოზურგეთში მომხდარი, შედგება უმთავრესათ ოზურგელებისაგან. აქ ჩეულებრივ ესწრება ასი კაცი, რომლის უმცირესობა მერყენია. ესა ისი კაცი ირჩევს 400 წვერის წარმომადგენელთ, ე. ი. იმ წვერთა ევქილთ, რომელნიც აქ არ დასწრებიან და კენჭი არ მიუციათ. თუ ვინმე ევქილში სატირავებს, თითონ უნდა ირჩედეს და იყენდეს, თვარა სხვისი არჩეული კაცი რა მისი ევქილია! 400 კაცის ევქილს ასი კაცი აყენებს! ეს არის ევქილობა? და ან ვინ ირჩევს ამათ? კრების უმრავლესობა ოზურგელებია, მაშასადამე ისინი ერთმანეთს ირჩევენ სხვის ევქილათ. და მართლაც, 13 თებერვალს არჩეულ 50 კაცში მხოლოთ ხუთია მეურნე, დანარჩენნი არიან მოხელენი (11), ვაჭრები (10), მასწავლებლები (6) და სს. ამთში 30 ოზურგელია. აი ვინ არიან წარმომადგენლები! აი ვის ხელში ჩავარდა ამხანაგობა! ამ გვართა, ამხანაგობა დაშორებს საწარმოო რიოინს და ბოლოს იქიდან გამოავდეს მწარმოებლები.

მერე იცით რა უფლება აქეთ ამ 50 წარმომადგენელს? დიდი, ძლიერ დიდი, მათი ზედამხედველი და გამოცქეული ოთხი წლის განმავლობაში არა-ვინაა ამხანაგობის საქმე ერთიანათ რომ დაანგრიონ, წვერთ უფლება არ აქეთ შეიკრიბონ და ეს ვაჭრატრანები საკრებელში ჩაავდონ. ეს კიდევ არააუფრო, ამ არა მკითხე ევქილთ შეუძლიათ მთელი ამხანაგობა გააუქმონ, ლიკვიდაცია მოახდინონ. 50 კაცი აუქმებს 400 კაცის საქმეს! ეს დაუჯერებელი ამბავი მოხსენებულთა მე-27 პარაგრაფში. წვერთა ამხე უფრო აბუჯათ აგდებ, მათი უფლების ფებ ქვეშ გათოლვა და გაბაზრუება ვანა შეიძლება?

ასე და ამ ნაირათ, გურიის „შუამავალს“ დაეპატრონა ერთი მუქა ძალათ მესტრანებლნი, რომლებმაც აირჩიეს თავიანთ შორის ევქილთ და 400 წვერის უბრძანეს; აი ისინი ბრძანებლობდნენ და თქვენ მათ მორჩილობდეთო. ამით ამხანაგობა გაშორდა მის პირენდელ მიზანს და გადაიქცა მოხელეთა და მოვაჭრეთა საბრელოთ. შუამავალი აღარ არის, ის უყვე გაუქმებულია! მარა მის სრულიად ვასაუქმებლათ სატირო იყო კიდევ ერთი აქტი, ერთი მოქმედება, რომ მთელი ტრაგიკომედია ბოლომდე დას-

რულმეულიყო. ეს უქანასკნელი მოქმედებაც პირველ მარტს ითამაშეს და ამხანაგობაც დაიპარეს.

პირველ მარტს მოხდა 13 თებერვალს არჩეულთა კრება გამგის და სხვა მოსამსახურეების ასარჩევით. რა იქნებოდა ეს კრება თავიდანვე ცხადი იყო. ეს ლეიძლი შვილია საზოგადო კრების: აქ დანგრეის ამხანაგობის საძირკველი და მით ზედ ამუნებული კედელიც უნდა დანგრეულიყო. თუ 13 თებერვალმა წარმომადგენელნი მოაგონა, პირველ მარტმა ისინი დაახსიათა, მათი უჩინარი თვისებები გამოაშკარავე და შესაფერი ალაგი მიუჩინა. კითხვა დაისვა: ამხანაგობამ პარკი იქვე ჩარჩებს უნდა მიყიდოს, როგორც ეს აქამდე იყო, თუ პირდაპირ ევროპაში გაიტანოსო. თანხმად ამის წამოაყენეს ორი კანდიდატი გამგის ალგას. წერილ ფეხა კაკარდოსნებმა და მეღუქნებმა გადაწყვიტეს ჩვენ ჩარჩებს უნდა მიყვილოთ და გაათეთრეს მათი კანდიდატი. ამნაირად წარმომადგენელთა უმრავლესობამ უარყოვერობა, მსოფლიო ბაზარი და მით ჩარჩთა საქროება და ხალხის ცარკვა-გლეჯა დაკანონა. ამხანაგობა, ჩარჩებთან საბძოლველათ მოწოდებული, ჩარჩების იარაღთ გადაქციეს. ასე დასრულდა „შუამავლის“ წესის აგება, ასეთია ჩვენებური საქმიანობა...

6. ფორდნა.

P. S. სარევიზო კომისიის და გამგეს მოქმედებას ვერ შეეცებით, სანამ კომისიის მოხსენება არ გამოქვეყნდება.

6. უ.

სხვა-და-სხვა ამბავი.

2 ტურის საეპრო ამხანაგობის წარმომადგენელთა კრებამ 1 მარტს გამგეთ აირჩია ს. ასკანის მამასახლისი სოლ. კვიშელი.

წიგნების გამოცემელი ქართველთა ამხანაგობა: საზოგადო კრება მოხდა 4 მარტს. კრებას დაესწრო 30-მდე კაცი. კრებაზე არაფიქროსი ანგარიში და მოხსენება არ წაკითხულა. მხოლოდ აირჩიეს კომისია ამხანაგობის მდგომარეობის გამოსარკვევით და საზოგადო კრების წინაშე წარსადგენათ.

ახალ-სენაკის საეპრო მალაზიების და ღუქნების ნოქრების ქუთაისის გუბერნატორისათვის გაუგზავნიათ თხოვნა იმის შესახებ, რომ კვირა-აღუქმებით იქაც შეწყვეტოდ იქმნას ხოლმე ვაჭრობა.

როგორც ჩანს ბ. სპინეის მიერ სამეურნეო

საზოგადოებაში წაკითხული მოხსენებიდან, კანტონის საუფლისწულო მამულებს ვარდა, ყოფილა სულ 13 ათას 970 დესტინა ეენახი, რომლებიც მდებარეობენ 167 საუფელში. ყველაზე უკეთესი ლენის მოსავალი 1897 წ. ლაგოდახ-ზაქათლის ნაწილში ყოფილა. დესტინაზე გამოსულა საშუალო რიცხვით 73,77 ედრო; ყველაზე მდარე მოსავალი ყოფილა თიანეთის ნაწილში: დესტინაზე 40,00 ედრო. საშუალო ლენის მოსავალი მთელ კანტონში ყოფილა 55,74 ედ. დესტინაზე.

ლაპარაკი აღძრულა იმის შესახებ, რომ ამიერკავკასიაში გადასახალი დაედეს საქალაქო, სახაზინო და საუფლისწულო მამულებსაც.

ახალ-ქალაქიდან წერენ „ნორ-დარს“: აქაური გლეხობა ერთბაშე შევიწროებულ მდგომარეობაშია ვაზაფხული ღებება და პურის ფასიც შესაჩვენათ მატულობს. წარსულ წლის მოუსავლობის გამო უზომოდ დაეალიანებულ გლეხობამ ალაციის რით და როგორ იყიდოს სათესლე, სულადი.

მიწათ მოქმედების და სახელმწიფო ქონებათა მინისტრის რწმუნებულის პროექტი, შესახებ იმისა, რომ ს. ოძ-სში (ღუქმის მახ.) დაარსებულ ქმნას საშუალო სამეურნეო სასწავლებელი, შეუწყნარებიათ.

რუსეთის ვახთების სიტყვით, აზრათა აქეთ კავკასიაში, პოლიტენიკუმს ვარდა, დაარსონ აგრეთვე უმაღლესი სამეურნეო სასწავლებელიც. სასწავლებელს მიზნათ ექნება კავკასიის მეთამბაქოების, მენეჯანობის და სხვა სასოფლო მეურნეობის საქროებათა დაქმყოფილება.

რუსეთის ცნობილ საეპრო-სამრეწველო ბანკს ნება-რთვა მიუღია თავისი განყოფილება ბაქოშიც გახსნას.

მიწათ მოქმედების და სახელმწიფო ქონებათა სამინისტროს განუზრახავს ზეთის ხილის მოყვანა მოშენებას ხელის შესაწყობათ და გასაერტლებლათ კავკასიაში დაარსოს შესაფერი სანერგე. სანერგე ჯერ-ჯერობით დაარსებული იქნება ს. ლომამენს (ართიანის ოლქი). ამავე სანერგეში ზეთის ხილს ვარდა, საუკეთესო ხილის ნერგებსაც დარგენ.

გზათა სამინისტროში ლაპარაკია აღძრული— ნება მიეცეს თუ არა ქალებს, რომ ჩკინის გზის

კასრისა, ანგარიშის მწარმოებლისა და სხვა თანადღებობას ასრულებდნენ.

გაზეთები თითქმის ყოველდღე გეატუობინებენ, რომ კაცისის ნავთის ხან ერთი სავაჭრო ფირმა და ხან მეორე გადადის, ინგლისელ კაპიტალისტების ხელში, ცხადია, ინგლისელ კაპიტალისტთა სინდიკატი ახლა მომავალში ხელთ იტებს მთელ კავკასიის ნავთის წარმოებას.

რუსეთის მეფუტკრეთა საზოგადოება უკვე შედგომია მზადებას, რომ მომავალ შემადგომას მთელი რუსეთის მეფუტკრეთა კრება მოახდინონ კავკასიაში, კრება განიხილავს კავკასიის მეფუტკრეობის საჭიროებათ და გამონახავს ზომებს ამ საჭიროებათა დასაკმაყოფილებლათ.

მ ე ტ ი ს ი ნ ა თ ლ ე !

მოსდა ის, რაც უნდა მომხდარიყო: 4 მარტს ქართულთა გამომ. ამხანაგობამ თავისი ზნეობრივი სიკოტრე საჯაროთ გამოაცხადა. მის გამგეობას რომ გამოსაჩენი პირი არ ჰქონდა კი ხანია ეცოდით, მარა ამას თუ თითონ დაკვირვებულად, ეს კი აღარ გეგონა. მოგეხსენებათ ყველა სავაჭრო და ქვემძრომ პირთ ყოველივე სინათლის ჭეჭმარტების ეშინიათ. ამიტომაც გამგეობამ წინ და წინ გეაუწყა: საზოგადო კრებას არა წყერი ვერ ღვისწრებათ. მე კი ვიფიქრე ეს განცხადება არ შეეხება პრესის წარმომადგენელთ და გაესწიე კრებისაკენ. ჩემი დარბაზში შესვლა არაფრათ ეკანნიკა სინდელის მოყვარულ გამგეობას და ერთი p rsona obscura, წოდებული მთავარელიშვილათ, თავმჯდომარის სკამიდან ზეზე წამოხტა და დაიძახა: გარეშე პირნი გარეთ გაბრძანდნენო. და მერე ვინ არის გარეშე? ნუ თუ გარეშეა პრესა, მწერლობა, სინათლე, ხოლო ჯაბადარი, მთავარელიშვილი და მათი დამკაშეები კი შეინაურია? ნუ თუ ამ ბნელ კატუნებშია არ იცინა, რომ დღეს პრესის, საზოგადო აზრის გარეშე აღარაფერი რჩება? ნუ თუ ქართულთა გამომ. ამხანაგობამ თავისი 200 წყრით ბ. ჯაბადარის საშინაო საქმეა და მისი ვითარება გამგეს ჯიბის ვითარება? გამგეობა ბრძანებს: ჩვენ გაზეთის, საზოგადოებას არ ეცნობთო, ვ. ი. ამხანაგობის საქმეებს ბნელი ზეწარი უნდა ეფაროსო. ჩვენ ეს სრულიად არ გვიყვინს, მას დღეს ყოველივე სინათლე აფრთხობს, თვალებს უყენებს, განიებს უბნებს, სურს რაც შეიძლება თავისი გამჭურული პირი ნილაბ ქვეშ შეინახოს. მარა

თუ ეს სასარგებლოა გამგეობისათვის, სასარგებლოა თვით ამხანაგობასათვის? ან და როგორ უნდა გავგონ ასობით აქეთი-იქ-თ ვანბნულ წყრებშია ამხანაგობის ვითარება თუ არა გაზეთის საშუალებით? ბ. ჯაბადარი ამხედრდა პრესის წინააღმდეგ მალოლოთ იმიტომ რომ ამხედრებულყოფი ამ წყრითა წინააღმდეგ. ის მალოლოთ იმის მეცადინებაშია თავისი დამკაშეები შეჭაროს, ჩუმბთ, მალოლოთ თავისი საქმე გააწყოს, ხოლო 200 კაცის კი ჩაუფუშოს. და აი რატომ უფრთხის ის პრესას, რატომ ეშინია მას, სინათლის ჭეჭმარტების. აი რანაირი ხალხი დავს ჩვენ საზოგადო საქმეთა სათავეში, აი ვინ უძლებება მთელ ამხანაგობას! დრა არის ასეთი ძაღომომრეობისკან განთავისუფლდენ და სინდელის მოტრფილენი ბნელეთში გაისტუმრონ. და მერე ვინ არის ამის შექნელი? საზოგადოება? მ! დაიბ საზოგადოება და მერე იცით რომელი? განა ის, რომელიც კრებას დესწრო და მთავარელიშვილი ჯაბადარის თავხედობა ყურმოჭრილ მონასავით მოისმინა? განა ის რომელმაც თავისი ჩუმბთი და „ბალიალობ-თ“ პრესის განდევნა დააკანონა და სინათლისკან სინდელეთში გაქცევა დადასტურა? *) არა, და ათასჯერ არა, ჩვენში არის სხვა საზოგადოება, სხვა მოღვაწენიც, რომლებმაც საზოგადო დროში უნდა ააფრიალონ და ხელ გიორტეს სიტყვები დააწერონ: Mehr Licht —მეტი სინათლე!

ნ. ჟორჯანია.

„იკვალის“ კორესპონდენციები.

ქართული. ქართული რამდენსამე ნაწილათ განიყოფება. მე მინდა ოროდღე სიტყვა მოვახსენოთ შუა ქართლის შესახებ. მთელ საქართველოში არსად არ მეგულდება ასე დაქუცმაცებული სოფლები, როგორც აქ არის. ზოგიერთ სოფლებში 11 - 12 კომლისკან შედგება (მაგალ. ფრისი). მერე რა იყო მიზეზი ასე-

*) აქ საჭიროთ მიგვანხანა მოვიყვინათ იქ დასწრეთა სია, რომლებმაც გამგეობისკან ერთათ წარუდს მი ახტეს: ბ. ვიფინი, ზღ. ვიფინი, ი. ბაქრაძე, ივ. ზისნეკოვი, ა. ვიფინი, გ. ვიფინი, ე. გაცაი, გ. მუსხიშვილი, ად. მინანაშვილი, გ. რცხილაძე, გავლოშვილი, ინასარიძე, ად. ბერულავილი, დამ. ტარაშვილი, მდგ. კარულავილი, ად. ტყეშელაშვილი, ს. მუსხიშვილი, მ. ქუჩუკიშვილი, მ. გუგუნიანი, ეწ. ნაკაშიძე და ვსო ბერულავილი. ზრატისკი განსწავლეს: ექათამე თაყაიშვილი, ჯადო ადიამილი, ბ. გუგუნიანი.

თი პაწაწა სოფლების გაშენებისა, რომელიც დიდად აფერხებს ხალხის წარმატებას? სხვა რომ არა ეთქვათრა სწორეთ ამ სოფლების სიპატარაის ბრალია, რომ ქართლის ამ ნაწილში ძალიან ცოტაა როგორც სამინისტრო, აგრეთვე სამრევლო სკოლები. მართლაც და, რომელი საზოგადოება იცის რებს წელწაღში 4—5 მან. იხალის სკოლის შესანახათ, კომლითა სიმკირის გამო კი ეერ მოაზრებულა სკოლის შენახვა. მაგ. ს. ვაყელემა კომლზე 2 მან. ხარჯი შეიწერეს წლიურათ, მარა ამისთანა გამგებლობა, ისიც საშიშნელი ეკონომიურა ვათასირების დროს, ხომ შეუძლებელია...

ჰო მართლა, რა იყო მიზეზი თითო მუჟა სოფლების გაშენებისა? არ ეიცი სწორეთ ეს რამდენათ შესაძლებელია, მარა აქაური გოგებისა და აზნაურების აზრით კი—ეს ბატონ ყიბოზს ნაკოფა, ანუ იმ-სი ღიძლი შეილი. როდესაც ბატონი აძლევდა გლეხს რამე მსახე აუავს, მას უნდა ედგინებოდა იმის მახლობლათ ბატონს სხვა აღარ დესახლებინა, რათა ვარსებო მდებარე მამულებით იმას ესარგებლა საკუთრათ. სხვა ვერა სოჯახს ხომ არ შეუშებდა და არა. სწორეთ ეს უნდა იყოს მიზეზი, რომ ზოგერთ სოფელში ორი ან სამი ვეარის გლეხობა ცხოვრობს...

უფრო რომ ნათლათ წარმოიდგინოს მკითხველმა აქაური სოფლების სიდიდ-პატარავე, მოეყვან დილის საზოგადოების ანუ სამამასახლოს სოფლების მცხოვრებელთა რაოდენობს.

ს. დიკი 90 კომლი. ამაში 8 აზნაური და სამღვდელთა.

ქორდი 50. ამაში 5 აზნაური.

არბო 32. (8 აზნაურია.)

ერგედი 140. ამათ ვარდა თავი-დოა და სამღვდელთა 12.

სარაბუკი 20, ფრისი—11.

ერგნეთი 42 (ამათში 3 თაველი).

მელჩიკისი 10. (ამათში 6 აზნაურია)

ბრაწლეთი 40, ტირძისი—120. 4 აზნაური.

თერგისი—13 გლეხი და 5 აზნაურა.

კახათი—14.

კა უნდა შეძლონ ამ სოფლებმა, რომლების მცხოვრებთა რიცხვი რა შევადერთოთ, ქიზიყის ერთი სოფლის მცხოვრებლებზე ნაკლები გამოვა, თუ იმა-საც დაეუმატებთ, რომ ერთი მეორიდან ეს პაწაწა სოფლები ტრიპლია მინდვრით არიან ხშირთ დაშორებულნი. მერე კა უნდა მაახებოთ ასეთი უძლურება, უღონო სოფლებმა... აკ იმტროვა არაან უკან ჩამორჩენილბი აქაური გლეხები—ჩაკვა დახურვა. ამათ არა აქეთ, ჭამა სმა უარესი, სიბნელე ვამოურებ.

ში, რომლებსაც სახლს ეძახიან, სიბნელე და სიწყვედი ადრე მათ ვარსებო...

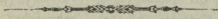
ო. გ—ო.

ჩოსტაყური (ზურგეთის მახრა). ამ რამდენ-სამე წლის წინეთ ჩოხატაურმა „სალოდათის“ არჩევანი იყო. და როცა დასრულდა, იქაურმა ვაჭრებმა მასხის აზნაურთა წინამძღოლს, როგორც უმთავრესს მ-ზეგს ჩოხატაურში არჩევნის მოხდენისა, სუფრა გაუშალეს სამინისტრო სკოლის დარბაზში. ბანი წინამძღოლის პატივისცემისათვის სადილზე იყვენ მოწოდებულნი ადგილობრივი წარჩინებულნიც. მას-პინძლობდა წარჩინებულთა შესწავლი იყო. წინამძღოლმა გულუხვ მასპინძლოთ მადლობის ნიშნათ აღუთქვა: „ვიშუამდგომლებ წინაშე მთავრობისა რომ საუკუნოთ ჩოხატაურში დაწესდეს სალდათთა არჩევანი!“ მამინ ზოგიერთებმა თხოვეს ბანი წინამძღოლს: ინებეთ მოწალებმა, თქვენდამი რწმუნებულთა დასაზნაურთა დაავალეთ კომლზე თითო-ორი მართ ს ვადლებ, დანარჩენსაც ჩვენ გამოვიღებთ და ავაგებთ შერთობას, რომელშიაც ორკლასიანა სასწავლებელი მოათესდებმა, და არჩევანის დროს ყოველთვის დაეთმობა იგი უკანასკნელსაო... ასე და ამ რიგათ დიდი სამადლო რ სასარგებლო საქმე გაუკეთდებმა ჩოხატაურის საზოგადოებას და არჩევანებისათვისაც დარბაზი ნიაღვრე მათ იქნებოა? ბატონმა წინამძღოლმა დიდი სიამოვნებით აღუთქვა მთხოვნელთ ამ საქმის შესრულებმა... მას აქეთ რამდენმამე წელმა ვანელო, და ამ საქმის შესახებ არა მსმენიარა: იმედი კი იყო, რომ შეუსრულებელი არ დარჩებოდა, რადან ფრიალ საიმედო და მასთან საპატიო პირმა იღო თავზე მისი განზორციელება!. რამდენისამე თვის წინეთ ერთ გულულ—ნაცნობს შეგებდი და მოკლე სალამს შემდეგ მაშინეც ის ეკითხვ: „ჩოხატაურის სკოლა ახლა ხომ ორკლასიანია მეთქი?“ „რას ამბობ, ძამია, ორკლასიანი კი არა, რომელიცხა გეჭონდა, იკიც რაღამე ჩავიციეცხა თოვლმა ამ ზამთარში!“—როგორ მეთქი?.. ეკითხვ თავზარ დაეცემლმა.—რავე და, იგი წაუხდი, ორი ალაბი თოვლი რომ დაწვე ამ ზამთარში, ერთ ღამეს, „წაჩიო“,“ დეიენესა გულსაკლავათ სახლმა და შუაზე გეიფრიწა! მადლობა ღმერთს, იმ ღამეს უჩიტელი კლაში არა ყოფილა, თვარა შენი მტერია რავეც იგი გევიტოტებოდაო!“ დაასრულა ნაცნობმა...

ახლა, როგორც შევითქვით, ბანი გ. ქლენტსა ჩოხატაურის მახრის ზოქაულის, პრივივიოზი დაუდგენინებმა საზოგადოებისათვის შესახებ ზემორე აღნიშნული სკოლის ორკლასიანთ გადაკეთებისა, ხოლო წყარო მეორე მსწავლებლის ჯამაგირსა

აღმოუჩენია ჩაბატურის მოგვრეთა შორის. ჩვენ დარწმუნებულნი ვართ, რომ ბანი გ. ქლენტი, რომ გარკ საზოგადოთ მხნე და ყოველი კეთილი საქმისადმი გულშემატკივარი, ამ საქმესაც სასურველათ შეასრულებს, რითაც დატოვებს მკვიდრთა შორის დაუეწიყარ სახელს!..

გა—გი ბ—ერბა.

კვირიდან კვირამდე.

აღბანი—აღბათ მარბალი იყო—სად კომერცია, სად მოღიგია—კომერცია გაშმა—საიდუშლო კრება.

ღლაში ვახლდით 22 თებერვალს, მარა ზედაშეც კი არ ჩასულა ჩემ პირში... ტყუილათ ავიცილე ზურგზე ჩემი ჩახუნტალი (პატარა ტომარა): ერთი ფინჩა პურიც კი არ ჩამიგდია შიგა!... ვის ეფდრებოდა, ლმერთო კი მომკალი, ამისთანა აღბანი? სულ-გაბრწყინებულ ბებია ჩემს, რა ბრძანება, ბევრათ უყუთესი პურ-მარბილი წაპყეა!... მერე ვინ შეკვალდა ეს ირაკლი მეფის სხონისა? ვინა და თავდა-აზნაურობა, რომელიც განაგებდა აღბანის საქმეს!... იმ თავდა-აზნაურობაზე, რამელიც, თვით დაძაბუნებული, ძველი დროით და მამა-პაპით ამაყობს... ამაყობს, მარა ღირსეულათ პატრის ცემა კი არ ცოდნა მათი სხონისა!..

მაღალი წოდების ცხოვრება რომ შეირყა, ამისი მაგალითები ბევრია, მარა ჩვენ აქ მაღლით ერთს მოვიხსენებთ. 22 თებერვალს ქუთაისის ოლქის სასამართლოს სისლის სამართლის განყოფილებაში განჩინებთ გამართლდა თავ. იგინე დავითის ძე გურგიელი. გამართლდა რაა ში? იმაში, რომ მას მამის მოკვლის განზრახვა არ ჰქონებია და სტეფანე გურგენიძე, აწ გაციმბირებული, თავის თავათ მოკმედებდა, რაცა მოსკლავათ დაუხედა თავ. დავით გურგიელს და დაჭრა ის. რაკი გაამართლეს, აღბათ მართალი ყოფილა. მარა საქმე მართლ გამართლემ-გამტყუნებაში კი არ არის. უმთავრესი საკითხი აქ ის არის, თუ რამ დათესა ეს კორი, რომ შექნა ასეთი ნიდავგი, რომ შევიღს საშინელი განზრახვისთვის ბრალდებულის სკამზე სემენ? მერე შეილიცა და შეილიც. ახალგაზდა, რომელსაც რუსეთის უნივერსიტეტში იურიდიული ფაკულტეტი დაუსრულებია, ეს არ უცმარებია და საზღვარ ვარტოც წასულა გონების გასავითარებლათ, ცხოვრების შესასწავლათ, თავის სამოღვაწეოთ მოსაზრდებლათ!... ასეთი ახალგაზდა ცხოვრებაში ვა-

მოსვლისათანავე ბრალდებულის სკამზე ჯდება მამისაგან განწირულ-გამეტებული... ის მართლდება, მარა ამით კიდევ არ მყარდება „მშველდას და ცხობა შორის სათიკაჲს.“ ასეთი მოკვლის ფესვები ღრმათ არის ჩასაქსული აწინდელ ჩვენ ცხოვრებაში და თავზე მაღალმა დაღებით, ვინდ ერთი და ორი მუწუკის მოჭრა-მოშორებით არ განიცურნება, არ მოიხსობა. ერთს მოჭრი, ათი ამოხეტეს, ერთს წააშუშებ შეუფერებლათ, ოცი და ოცდა ათი დაბალღამდება.

მარტო მაღალი წოდებაც არაა დასწეულბულ-დაჭირიანებული, თითო თავის სატკივარი ყველას აქვს. თავის სატკივარი რა უნდა იყოს, თუ უარესიც არ იყოს ის სენი, რომელზედაც მოკახსენებთ. მზრის პატრიოტობით შეპყრობილ საზოგადოება აღბათ თავის სატკივარიც უნდა აწუხებდეს და სხვა რამეც უნდა აკლდეს. ვიცი შეფუცხუნებლბან, მარა რაც მართალია—ვერ დეფარავ და ვიტყვი, რომ ეს სენი ნაქვებ გურულებს შეკურიათ... საერთოთ გურულებს ვინ ვაუბნებდეს ამ საჯავ (სასარცხეო) საქმეს, მარა გურვის სავეკრო ამხანაგობის „შუაშეჯის“ წარმომადგენლებს კი გამოაჩნდეთ ის პირელი მარტო ოზურტეში მომხდარ კუბანზე. წარმომადგენელთა კრებას (50-დან მხოლოთ 37 დავსწრო) უნდა აერჩია ამხანაგობის მმართველი. კანდიდატთ დასახლებული იყო სხვათა შორის ერთი არა გურულთგანიც. ვინ არ იცის, რომ ნამდვილი კომერსანტი ქართველობაში ძნელი საპოვნია, მარა ესეც ცხადია, რაც არიან იმათში ერთმა მეორაზე მეტი იცის, ერთი მეორეს ჯობია. გურულთგანი ისეთი არავინ წამოუყენებიათ, რომელსაც, თუნდ ცოტაც არის, რაიმე კომერციული ცოდნა ზეგამოცდილება ჰქონებოდაც. გარეშე კანდიდატს კი შედარებით არც ერთი ჰქვლებია და არც მეორე, მარა კრების მომეტლობამ ისირცხეილა გურულეს არჩევა, კუბი მოუყვლიდა გურულებს, შეფუცურდეს, მიაყარეს ხოშკალით ვნა და გუნდ და ისეე შინაურად დაეიფანდა (ევაკაცი) აირჩიეს!... ამ არჩენით საზოგადოებას მოაშორეს კარგი მამასახლისი (ახალი მმართველი მამასახლისია) და „შუაშავალს“ კი შეძინეს ერთი გლახა კომერსანტი ანუ, მართალი რთ ვთქვათ, არა კომერსანტი! სად კომერცია და სად პოლიცია!

რას იზამს გაკომერსანტებული მამასახლისი? რასა და—გაშემა ბანკებში ფულების გამოხატნათ, კრედიტის საშოგრათ. შეეარდება თუ არა შიგ, დაზოთავს დედა-გაკლეჯილ ღირეკტორებს და სასოფლო „მაჯეკინის“ მუხლის ძალით ვა-

რგოთ ჩინეთს ხანგრძლივი სიოცსლუე მე არ მრწამს, რომ ჩინეთის სახელმწიფო მინც და მინც ძალიან მალე და უცებ დაიწერეს. აგრ 4377 წელწიდა, რაც ჩინეთი არსებობს, არ მესმის, 3000 წელიწადი, მინც კიდევ არსთვის არ უნდა იცოცხლოს? (რინს-სუაეი ხარხარებს) კიაო-ჩაო ეკონომიკური და ზღვაოს-ნობის მხრივ ძალიან კი მოგებდა იქ საუკეთესო ჰევა; მის ახლო კეის ნახშირის მადნებია; ისე რომ კიაო-ჩაო ჩინეთში საუკეთესო ადგილია, რომლის გამოწახევა-კი შეიძლება. ნაყოფის მისაღებათ თესლის მიწაში ჩაგდება საქრო. ვიმდღო-ნებთ, რომ ჩვენ მიერ კიაო-ჩაოში დათესილი თესლი ნაყოფს მოიტანს?...

ერთი სიტყვით, კიაო-ჩაოს ხელში ჩაგდება გერმანიის მართებლობის თეალოში „გემფეთია“, მოგება. ასევე უყურებს ამას, რასაკერძოდა, გერმანიის ბურჟუაზია. მხოლოდ ეს უკანასკნელი სიფრთხილეს იმნს და იმის შიწშია, ვათ თუ ტუთლია ფულები და გვეზარჯოს და მოსაგები კი სულ ვერა ან ძალიან ცოტა ენახოთო. ბურჟუაზიის თეალოში ხომ ყველაფერი წაგება-მოგების საზომით იზომება. ყველაფერი მოქმედებას, რომელსაც მოსთვის მოსაგები მოაქეს, „კარგის“ სახელი ჰქვია, თუ წასაგებია—მაწინ-კი არ ვარგა,—გლახაა, ცუდია.

ეს აზრი გაატარა თავის სიტყვაში დემუტატმა რიტერმაც. უნდა ვფრთხილობდეთ,—ამბობდა ის,—ჯერ კარგათ გამოვიცლიათ, თუ რა სარგებლობას მოგვითქვანს საქმე, სანამ ამ საქმეს დაიწყოებდეთო. „სახეში უნდა ვიქონიოთ, რომ ჩვენ ჩინეთში არავითარი პოლიტიკური ინტერესები არ გვაქვს. ჩვენი ინტერესები იქ მხოლოდ ეკონომიკურია. რა სარგებლობას მოგვითქვანს ჩვენ ჩინეთი, ამის თქმა ახლა ძნელია და უზრალა იმედებით თავი არ უნდა მოვიტყუოთ. მადნების დამუშავების კონცე-სიებს ჩინეთი მოგვცემს, მა-ა ეინ იცის, თუ მათ დამუშავებაში სარგებელს ენახათ? გზები ცუდია, დიდი გემების სასაირულით გამოსადევი, მდინარეები ცოტა, ასე რომ ჩვენი მრეწველობის გაძლიერებაზე ჩინეთში ძალიან ეჭვი უნდა ვიქონიოთ...

ეგვენი რიტერი თავისუფალ მოაზრეთა მეთა-ური, მთავრობისთვის ჩვეულებრივ ოპოზიციის გამ-წევი. მარა, როცა გამოჩნდა, რომ „დაპრობილი“ ადგილი ჩინეთში გერმანიის კაპიტალისტებისთვის სასარგებლო იქნებოდა,—ისიც კი შესამჩნევათ მო-ღება, თავის სიტყვებს პილალი და ცეცხლი მოაკ-ლო, მხოლოდ ეჭვი გამოაცხადა...

რა თქმა უნდა, სხვა პარტიები მთავრობას ფეხ-ძევე გაეგნ და ჩინეთში ენერგიული მოქმედებისთვის თანაგრძნობა გამოუცხადეს. ცენტრმა ბოლო-

ვის წინ დაიჩოქა და მისიონერების დაცვისთვის მადლობა შეწირა. მხოლოდ დაჩა ერთი პარტია, რომელიც ამ თანაგრძნობას არ მიეძნო და მთავრობის მოქმედება ირონიის და სარკავების საგ-ნათ ვახიდა, ეს პარტია ბუნებით ოპოზიციონური პარტია და მის მუშათა პარტია ჰქვია.

ამ პარტიის მხრით მებელი ლაპარაკობდა. „კიაო-ჩაოს დაქერისთვის—თქვა მან სხვათა შორის—უითომ მიზეზი მისიონერების დახოცვა იყო: კამ და პატიოსანი. თავის თავათ საუელისხმოა, რომ მთავრობას ამისთვის დაქყოფილება მოეთხოვა. მოითხოვა კიდევ, მარა საქმე იმაშია, თუ როგორ მოითხოვა. მთავრობის წესით აგრ ჩინეთისთვის თვისი მოთხოვნები უნდა წარედგნა და, თუ და-კმაყოფილებას არ მიიღებდა, სხვა ზომები მერე უნ-და ემხრა. აქ კი ეს ასე არ მოხდა. მოთხოვნის მაგიერათ გერმანელი მატროსები შეტყინდენ კიაო-ჩაოში და ჩინელები ძალით გარტყეს. ეს ამავეი და-სიანი გეგანების გეგმისანი ტრანსალაში შესევას... მეც თანახმა ვარო,—ვანაკრძო მან,—რომ კიაო-ჩაო ეაქრობა-მრეწველობის მხრივ სასარგებლო იქნება, მხოლოდ საქმე ისაა—ვისთვის? მუშა ხალხისთვის რომ აქედან რაიმე სარგებლობა გამოვიდეს—ეს კი ძალიან საცუეა. ბურჟუაზია ყოველ სახსარს ხმა-რობს, რომ საქონელი იაფათ დაისვას და მსო-ფლიო ბაზარზე მისი იაფ ფასათ გაყიდეს შეიძლოს. ამ სიიფის ძენის შედეგია ის, რომ გერმანიის ხა-ლხი შინ უფრო ძვირათ ყიდულობს იმ საქონელს, რაველიც მსოფლიო ბაზარზე თითქმის მუქათთ იყი-დება. ინგლისის მრეწველებმა ჩვენში დემუტატმა გამოგზანეს, უნდოდათ გაეგათ, თუ როგორ ახე-რხებენ გერმანელები რომ მსოფლო ბაზარზე სა-ქონელი ასე წარმოუდგენელი სიიფით ჰყიდან. და რა ვარეს? ის, რომ გერმანელი ეაქრები ვარეთ სა-ქონელს ზარალით ჰყიდან და ამ ზარალს გერმანიის ხალხი შინ იხდის თურმე...

ამათან ჩვენ დაჩუქნებული არა ვართ, თუ ხეალ აქ ჩინელი მუშები არ ჩამოგვიცივიან და აქაურ მუშებს მეტოქობას არ გაუწევენ. ჩინელის მოთხოვნებიანი ვანუეთარებელი, ცოტათი კაკყო-ფილებდა რე ამიტომ მისი საშუაო ქირა წაუღებია. ჩვენი კაპიტალისტები, თუმცა ყოველთვის პატრო-ტობაზე ჰყვირიან, ამ შემთხვევაში არ პატრიოტო-ბენ და სხვა ქვეყნების მუშები დაკლებული ქირით სიამოვნებით მოჰყავთ...

ასევე ამ გვართ გერმანიის ბურჟუაზია ამ ცმათ ლილინებს და ჩინეთი ამაწით ხელში კიაო-ჩაოსკენ მიეშურება. მთავრობა „სამახურის“ გაწევისთვის ახალ და ახალ საომარ გემებს თხოულობს

და ახალ „კიკია-ჩაოების“ შეძენაზე ოცნებობს. ამ გემების ასაგებათ საჭიროა ფული, რასაკვირველია, ხალხმა უნდა გადაიხადოს. ხალხი კი გაიძახის: არც გემები მინდა და არც თქვენი კიკია-ჩაოა. მე ვთხოვეულობ თვისუფლებას და საკუთარი ცხოვრების გაუმჯობესობასაო...

ფ. ბატრაშვილი.

ცრემლები?!

ღვთისმშობელი... ანა, რა გინა? —

ბინძვი სუდი მკეჭოვას,
მამა-პაპის შინაძენი
მკვარცხანა, მელუშკა!

მუდარებით, ჩვეუნი-თსაგნით
შეგაწესე მტერი მოვედრი,
ქვეთ გეცო, იქით გეცო,
გერაფერი მოგაგებარე!..

დაკმაპუნდი ღონით, ფუფით,
ვიბე ძალზე განიძლიადა
და წყუღული გუჭედი ამ დროს
ქამისათვის განიძლიადა!

გვიბრძა, თუ რა მესეკლებას,
გერაფერი მოგაგებარე...
და ჩემ თაზე მოწვევინდას
ქნარე ხედავს დაგებარე.

გზავარ ჩემთვის, ცრემლებს გაფრქვება,
გვიბრძა, ვივლოვ ბედის-წესას,
შეკეცა ჩემი გულად
სუბილოთ შეგარდში ძგრას!..

ხანდა სასოწარკვეთილი
გულერი „თანა-ხანახას“,
სუბილოთ მწარე უთფას
მე შეგნაბე მკეჭანას!

თავაზე ცრემლებს-მეუძრება
მუდამ გულიმეკნება,
გარდაცობას-შრომაზედა
ცრემლი უფრო მკეჭანება!..

ან ვიტყვი ამ უთფასი?
ანა როგორ გავიძინებ?!
ანა, რა სიხშირით გადავიტყვი,
მოდი ერობი დაგვიანა!..

ღ. თომაშვილი.

წერილი ქუთაისიდან.

მკითხველებს, უმჯობესია, მოეხსენებთ, რომ ქუთაისში არსებობს იმერეთის ფენსკოპოში ვაზარდის სახელობაზე ბიბლიოთეკა საკითხველო, რომლის დამაარსებელმა ქუთათურმა ქალებმა ღრმად აღდეს ხალხს მოთხოვნილებას ალორა და თავის ძალღონის შესაფერათ ემასხურებთან ამ სიმპატიურ საქმეს. მათ ხელი გაუწვდინეს აქაურმა ნოქრებმა და თავის ხარჯთ გამოსკეს პატარა წიგნი, რომელშია მოათავსეს ვაზარდის ბიბლიოთეკა, სიტყვები და სურათი, რომლის შემოსავლი ბიბლიოთეკის სასარგებლოთ გადადეს. მხენ და ამ საქმისათვის თავადადებულმა ქმნა ელენე კ. ჯინოევისამ (ბიბლიოთეკის გამგე-მმართველია) პირველად დიდი ხეწინა-მუდარით შეაკრავა დამაუფრებელი წიგნი და მიუღი ქართული წიგნები თითო თო ჩამოთხოვით შეეკრება,—დღეს ამ ადამიანს ამ ყოთოლ ნა-მოქმედარისათვის მარლის მოყვაც მთუნდომება ბიბლიოთეკის სახელ სახარც-ს მოსაპოვებლოთ და განუზრახავს თავისმეგობარ ქალეთან ერთად დააარსოს ამ ბიბლიოთეკისთან ერთად ქართული პერიოდული გამოცემა ქუთაისის სახელით. ასეთი განზრახვა მან განუზარა 20 თებერვალს შინაურულ ქრებას ინტელიგენტ ქალ-ვაჭებისა და თხევა ამ საქმეში დახმარება ყოველი მხრით.

არ იფუქო, მკითხველო, თითქო აქაურ ქალთა წრეს რაიმე უტრა წიგნებში ამონაკითხი და ჩენი ცოცრების შეუფერებელი საკითხი წამოეყენებინოს და ის წარედგინოსთ ვისთვისმე ასაწონ დასაწონათ,—სრულიადაც არა. მათ წარმოუდგინეს საზოგადოებას მეტათ მომწიფებული და ცხოვრების პრაქტიკიდან ამოდებული საკითხი შესახებ განებითი საზრდობის და მისი დამყოფილობისა, რომაც ქუთათური ინტელიგენტი მეტათ ეკოვლობთ.

როგორც არა ერთხელ გსმენია, მკითხველო, საზოგადოთ ქუთაისისს გუბერნიამ და ცერძოთ ქუთაისში რომ ინტელიგენცია არის, იმდენი შედარებით არა ერთ ტრესთვის ელბერნიამ არ არის და არ იქნა, ამ ინტელიგენციამ ერთი განებით შემაერთებელი ორგანო ვერ გაიჩინა. ამ უკანასკნელ ხანებში, ბევრჯულ აღიძრა აქაურ ძეგლსა და ახალ თაობაში საკითხი ორგანოს მოპოებისა ქუთაისში, მარა ცდამ უნაყოფოთ ჩაიარა და აქაურები დღესაც ოცნებობის მეტს არას ვაკეთებთ; არც ვეზმარებთთ თუილისს გამოცემებს (თუმცა ამის მიზეზს ერთის მაგიერ რამდინიმე კითხვითი და ვაკიცრებითი ნიშანი უნდა დავესვათ) და ვერც ჩენთვის მოგვიხერხებია რამ ისევე ჩენის დაუდევრობით დღეს ხელახლა წამოყე-

ნებული მსაკოზი, გვანებთ, უკუაური საბუთა უნდა იყოს ისიც, რომ ქუთაისში ორჯერო საქროა და მანე მხარუნელობის ისე აღმაცერათ არ უნდა უკუარბედნ აქაური ინტელიგენტი, როგორც ეს დღემდე იყო.

20 თებერვალს ერთ აქაურ საზოგადოების კრებაზე მივეშურებოდი და ამ დროს ერთმა ჩემმა მეგობარმა მაცნობა, რომ სადაც ევბირებოდი კრებაზე დასწრებას, იქ კრება დღეს აღარ იქნება და სამაგიეროთ სხვა აქრბოა კრებაზე წვირდეთო მეც გულწაქულუღათ დავეკითხე მას: აბა შენ რომელ კრებაზე მივლახარაკებთქო. (უნდა მოგახსენოთ, რომ ქუთაისში ისე დაკალცალკევებული დადის ყველა თავისთვის ბძიენ დიოგენსაგით, რომ ყოველთვის დანტერგებული ხართ როდესაც ვაიგებთ რომ სადმე კრება). მეგობარმა აღტაცებით მიიხზა: კაცო, ქუთაისში ქალბენი ჟურნალის დაარსებას აპირებენ და დღეს აქეთ ამანე მოვლახარაკებოა. მეც გავეშურე დანიშნულ აღვაას, სადაც 20—30 ქალ-ვაჟნი დამხედნ. ყველას სახეზე ამოკითხავდით რაღაც სასიამოვნო ამბის მოლოდინს და მართლაც, როცა ბზბლიოთეკის გამგე ელ. კ. ჯინორეისამ ამცნო დამსწრეთ, რომ მათ განრიგის გაბრეილის ბიბლიოთეკასთან ერთათ ქართული ჟურნალის დაარსება, — მაშინ ერთ ხანზე ყველა დაღმუდა და სახტათ დარჩენილებმა, რომ გაბრეილის ბიბლიოთეკას იღენი რა აქეს ჟურნალის ვაშოცება იკისროსო, — ყველამ ამ საქმეს ექვის თვალთ შეხედეს: ზოგმა მას ნიეთიერი საშუალების მოთხოვნა დაუწყო, ზოგმა მომავალი ჟურნალის პროგრამის, ზოგმა ჟურნალის გამოცემას ვაზეთი ამჯობინა (თუმცა ამის აეტრის ის კი დათიწყდა, რომ ეს, ჩვენგან დამოუკიდებელ მიზეზთა ვამო, მოუტერხებელია ქუთაისში), ზოგმა მისი განზრანვა უნიადავით იცნო, ვითომდა იმიუმომ, რომ ჩვენ ჟურნალი უკვე ვაჟქეს თფილისში და იმაში დასასტამბიცი არა მოგვეძიებოაო. (თუქცა ვაეკირს, ნუ თუ არა მოგვეძიებოა და მიტომ არის ასე უსიოცხოლო „გომამე“ და არა იმიტომ, რომ რედაქციას და მის მართვა-გამგეობას უდღეს ამაში ბრალიქი?). ზოგმა ჟურნალის გამოცემის შეტრთება ბიბლიოთეკასთან უტერხულათ სცნო, ხადგან მას უყვეს არ ჰქონდა, ზუსტ გაჰქონდა. —ს არაკი აუხედებოა და მრავალ სხვა ამ ვეარის საბუთებთ საეჭვო ვახადეს დამსწრეთ ქუთაისში ჟურნალის გამოცემის საქმე.

გვაკვირებებს ასეთი აქირებული დასკენა აქაურებისა და ამ საკირო საქმის არა გულდასმით ვადაწყვეტა. ნუ თუ ზოგიერთი ჩენი ახალი ცხოვრების დაუკვირებელნი იმას დამატეკებენ, რომ ქუთაისში თეიღრი ორგანო არ იარსებებს, თუ კი იგი

ხეირიანი იქნება?! ნუ თუ საქრო არ არის ქუთაისით ქალების ასეთ საკირო საკითხს უფრო ლობიოზიერთ მოგყვან აქაური ინტელიგენტები და მხარის მისკენ მათ ამ ასარგებზე მოქმედებოა? კრების უკანასკნელი რეზუმე: თუმცა ჩვენ ძალიან ეჭვი ვაქვს თქვენი აზრის (მიმართეს ბიბლიოთეკის ვამეკ ქალს) ვანოზრციელებისა, მარა თქვენ კრბოთ მაკ საქმეს თავს ნუ დაანებებთ, ძალ-ღონეს ნუ დისშურებთ და, ვინ იცის, იქნენ რამე გამოდგესო. ეს ციეა წყალის ვადასხმა იყო ანთებულ ცეცხლზე, რაც ჩენი აზრით ცხოვრების დაუკვირებლობაა და მეტი არავფირო.

საზოგადო ჩენი ზენ ჩეეულება ხომ ის არის, რომ მივანდოთ თითო-ოროლა პირის საერთო საქმე, დავულოცოთ მამა-შვილურათ გზა და ვუთხრათ: შენ იცი და შენმა ბიკობამ, ჩენი ხელი დავგინაიოა. მარა ასე საერთო გზის დამოლოცველი ის კი ათიყუდებთ, თუ არ უნდათ ვაიგან, რომ თითო-ოროლა პირი, რაც ვინდ დეე-გმირნი იყვენ, საზოგადო საქმეში მანეც ვერას ვახდებინან, თუ კი მათ თანამგმრძონბნი, ხელის შემწყობნი არ ყუოლათ; ავიყუდებთ, რომ ისტორიას, ცხოვრებას თითო-ოროლა ვმირი კი არ ჰქმინის, არამედ მასსა, ბზბო, რომელთა სუერელების და მოთხოენილებათა ნათლათ ვამომხატველი, ქალღღზე ვადამუნანი, თუ ცხოვრებაში პირადათ მოსარჩლე, უნიკიერესი მათგანი ხდებოა. ასე ყოფილა ისტორიაში, ასეა დღეს ცხოვრებაში და თუ ვინმე ვანგებ ამ სინამდელიის წინაშე თვალს იხევეს და გუნებას ირლუნებებს და ჰგონია, რომ ცხოვრების ჩარხს ვმირბე ატრიალებენო, ისენი ჰქმნიან მა.ო, — ეს ისეთივე ცრუმორჰმუნოებოა არის, როგორც ვაუნათმებელი ხალხის რწმენა, თითქო ქვეყნიერობა სამ ვეშაზზე იდგას და მათ ვანძრეე-ვამონძრეევაზე იკოს მისი ბედ-იღბალი დამოკიდებულთი.

ბოლოს ჩენი მხრით ვაბრეილის ბიბლიოთეკის მოლოლიავე ქუთაისელ ქალების ვურჩეთ ამ მთე მიგრ აღბრულ საქმეს თავს ნუ დაანებებენ და ვინც საქმის და მოქმედების გულწრფელი მოყვარულია, ისინი, აქ იქნებიან თუ სხვაგან, ყოველთვის მხარს მისკემენ ამ საქმეში და გამოიყანენ მათ სამოქმედო ასარგებზე. მხოლოთ მეტათ საკიროა მათ ამ თავიდანე მომავალი ორგანოს უურო ნიეთიერი მდგომარეობაზე რზრუნონ და, რაც შეეძება ვონებოთი მხარეს, ამანე ქუთაისში საქმე არ დაღებოა, თუ კი ნიეთიერთა უზრუნველ ყოფილს ვაგებდით მას.

საქართველოს წარსულის სასტატისტიკო და საეკონომიო შესასწავლათ.

ამდენჯერმე აღძრულა ჩვენ მწერლობაში სურვილი შეიკრიბოს სასტატისტიკო და საეკონომიო მასალა საქართველოა წარსულში შესასწავლათ. ამ საგანზე ძვირფას ცნობას იძლევა ერთი დოკუმენტი, რომელიც დატულია მოსკოვის გარეშე საქმეთა სამინისტროს არხივში და შეეხება იმ დროს, როცა მოლაპარაკება ვაცხარდა რუსეთს და საქართველოს შორის მეფე ერეკლეს დროს. ჩანს მეფის ბრძანებით მოუხდენიათ დაახლოებით აღრიცხვა საქართველოს მოსახლეობის. ჩვენ პირდაპირ ამოვერთოთ იმ ცნობებს, რომელნიც ამ დოკუმენტში მოყვანილი.*)

„ქრისტეს აქეთ ჩლო, აპრილის ე“ (ესე იგი 1770წ. აპრილის 5 დღეს).

არს ქალაქი თუილისი და ამასა შინა მკვიდრობენ მართლმადიდებელნი ქართველნი, სომეხნი, ფრანგნი და თათარი კომლი ოსმა სახის (4000)

არს ქალაქი გორი და ამასა შინა მკვიდრობენ მართლმადიდებელნი ქართველნი, ფრანგნი და სომეხნი კომლი სუჟასი (500)

არს ქალაქი წილკანი და ამასა შინა მკვიდრობენ მართლმადიდებელნი ქართველნი, სომეხნი და ურიანი ხიზნი 700 კომლი.

არს ქალაქი სურამი და ამასა შინა მკვიდრობენ მართლმადიდებელნი ქართველნი, სომეხნი და ურიანი 200 კომლი.

კახეთს არს ქალაქი თელავი და მასა შინა მკვიდრობენ მართლმადიდებელნი ქართველნი და სომეხნი ხიზნი და თელავის ბოლოს სოფლით 740 კომლი.

ქიზიყს არს ქალაქი სიღნაღი და მასა შინა მკვიდრობენ სომეხნი 100 კომლი.

არავჯზე არს მცირე ქალაქი ანანური და მასა შინა მკვიდრობენ ქართველნი და სომეხნი 100 კომლი.

ქსანზე მცირე ქალაქ ახალგორი და მასა შინა მკვიდრობენ მართლმადიდებელნი ქართველნი და სომეხნი 140 კომლი.

არავგის ოსი ზახას, თრუსოს, ჭვრიეს, ხადას და ლუდეს 1200 კომლი.

არავგის ქრისტიანენი მართლმადიდებელნი მთას და ბარს კომლი 2000.

ქსნის ოსი კომლი 2000; ქსნის საერისთავოს ქრისტ. მართლმადიდებელნი კომლი 1600. მაჩაბლის ოსი 860, ურია არის 40 კომლი.

არს ქართოს მართლმადიდებელნი ქრისტიანენი ქართელი, ხიზანს ვარდა, სახასო, გელსიების ყმა, თავადების ყმა და აზნაურ შეილებისა 4000 (კომლი?) ქართლში სომეხი არს კომლი 500. არს თათარი დემურჩი არანლო ერთი რასულთა და ამისი ომიანობი კომლი 1000. ამისი მრავალი დაფანტულა სხვა ქვეყანაში მისულან და ხიზნათ დვანან. არს მედიანობი ერთი რასულთან მრავალი დაფანტული სხვის ქვეყნებში და ახლა რომ არის კომლი ორასი.

არს ბოჩალო და ფამბაკს ხეობა ერთი მთელი სახანო. ამისი კაცი მრავალი დაფანტულა სხვის თემში და ახლა არის 2560 სომხით.

არს ყაზახი ერთი მთელი სახანო და მრავალი ამისი კაცი სხვის ქვეყნებში არის დაფანტული და დღეს არის თათარი 3000 და სომეხიც არის ყაზახის 1200.

არის შამშადილო ერთი მთელი სახანო; ამაში მკვიდრობს თათარი 2200. სომეხიც არის 1200. ესენი ზოგჯერ განჯისთვისაც დავეინებებია, რადგანაც იმაზე ახლოს არის, მაგრამ ამის ყმა არ ყოფილა.

არს ხეგსურეთი ცერძო ქრისტიანენი ჩვენის მოუტყველობით და გამო ვითარებით სჯულსჯელ წამხდარი კომლი 1200.

არს ფშავი მართლმადიდებელნი ქრისტიანენი კომლი 1000.

არს თუშეთი მართლმადიდებელნი ქრისტიანენი კომლი 1400.

არს დიდოეთი ლეკისაგან წარამეული ამ ასს წელიწადში 4000.

კახეთი ქრისტ. მართლმადიდებელნი ხიზნით 7000 კომლი.

კახეთის სომეხი 450 კომლი.

კახეთის თათარი კომლი 1000.

არს კახეთის მამული ხარაზუბის გარდა, რომელიც ჩვენს ქაში კიდევ ხარჯს გვაძლევდენ და ამ მცირეს ქაში ევლარ დაგანებეთ.

ენისელი ფადარს და სხვანი, რომელნიც ესენი ერთი საპროვინციო იქნება ქრისტეს მართლმადიდებელნი, სომეხნი და თათარი კომლი 10,000.

არს აოხრებული და უმკვარაო ქმნილი თრავსო, ადგილი გრცელი და ფრიალ კეთილი და დიდი და სოფელ მრავალი. არს აოხრებული ყაიყულო უმკვარაო ქვეყანა ფრიალ კეთილი და მრავალ სოფელი არს აოხრებული ტაშირი, გუჯარეთი და სომხითი, ქვეყანა დიდი და მრავალი და ამისი აყრილი კაცი ოანოტისაგან ერთი დარწმუნდა. ერთმანეთში არიან ხიზნათ.

არს საპარათოსშიელი აოხრებული ქვეყანა და

*) Архивъ Министерства Иностр. дѣлъ въ Москвѣ. Грузинскія дѣла.

და ასისგან ერთი დარჩენილა. ხიზნათ არიან, ეს სო-
მხითი და საბარათიანო არის ქვემო ქართლი.

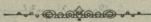
აზხრებულნი ქვეყანა იფასიანო, ადგილი დიდი,
თათარი ელნი 12000. აზრეშუმისი, ბანისი და ბრი-
ნჯისა მუშაქანი მზავლისა.

დღეს შემოსავალი მეფე ერეკლესი წელიწადში
10,000 თუმანი, თუ ჭამი კითლი იქნება 12,000
შესრულდება. შემოსავლის მკვიდრობა არა აქვს,
თათრის გამოყენაა შეიძლება წაწმი ე ათასი
(5000), ქართველი და სომეხი 6^ა ათასი (18,000),
ერთათ გგ ათასი (ესე იგი 23,000).

ამით თავდება ეს საინტერესო ლაკუმენტი. მკი-
თხელი ხედვის, რომ იგი შეიცავს მცხოვრებთა
ჩაოდნობას, მეფის შემოსავალს და ჯარის კაცის
რიცხვს საქართველოში. ვინც მოინდომებს აქ მოყ-
ვანილი მცხოვრებთა რიცხვის შედარებას ჩვენი დრო-
ის ჩაოდნობასთან, მან კომლი უნდა ხუთჯერ გაა-
მრავლოს, როგორც მიღებულია სტატისტიკაში. მა-
გალ. თფილისში 1770 წ. ყოვილა 4000 მცხოვრე-
ბი კომლი, ესე იგი 20,000 სული (400. 5—20,000);
ამ ჭამად თფილისში ირიცხება 160,000 მცხოვრები.

ხევისურეთში ირიცხებოდა 1200 კომლი ანუ
6000 სული. ამ ორი წლის წინეთ კავკასიის გეოგ-
რაფიული საზოგადოების მიერ გამოცემული ცნობით
ხევისურთა რიცხვი არ აღემატება 6560 სულს, ესე
იგი ასი წლის განმავლობაში უმატნია 650 სული.
ეს მეტათ მცირე და დამაუკრებელი გამრავლება.
ფშაფეთში ერეკლეს დროს ირიცხებოდა 1000 კომ-
ლი ანუ 5000 სული და ახლა იმავე კავკასიური გე-
ოგრაფიული საზოგადოების ცნობით ირიცხება 915^ა
სული. ვისაც მსურს დაახლოებთ შედარება აქ მოყ-
ვანილი ცნობების აწმყო დროებასთან, მას შეუძლია
მიმართოს къ Этнографической картѣ губерній и об-
ластей Закавказскаго края, извлеченныхъ изъ посемейныхъ списковъ
1886 г. ამ ცნობებით უნდა დამკუყოფილდეთ, იო-
დრე არ გამოიკვმა შარზან მომხლარი აღწერის სია.

ა. სასანაშვილი.

დებათა კითხვა.

(ბ. ე. გაშაქისის წერილის გამო)
(შეშეგა) *

2. დებათა კითხვა და ისტორიული მსვლელობა.

ღრო ვავიდა, საქიროებამ იმატა; ტყეში ტანტა-
ლოთ კაცმა ველარ დაკმაყოფილა თვისი მოთ-

ხოვნილებანი; გაქირებების გამო იგი იძულებული
შეიქნა შრომის იარაღი გაეუმჯობესებია, საიწმელო
და ნაყოფიერი შრომისათვის მოეკიდა ხელი. ნელ-
ნელა მამა-კაცი ოჯახს მიეკვდლა და გვერდს ამოუ-
დგა დედა-კაცს. დედა-კაცის ტერითი, უმიხითაც
მძიმე, ახლა უფრო დამძიმდა. ამი შეიღებნა აღზარ-
და, თან ისე შრომამ იმდენათ ვართულა მისი შრო-
მა, რომ იგი ევლარ გაჰყვა მამა-კაცს შრომაში, მამა-
კაცის შრომა უფრო ნაყოფიერი შეიქნა; ცხოვრების
სასწარმა ნელ-ნელა მამა-კაცისავე გაღიზარა. საზო-
გადლება კიდევ წინ წავიდა; შრომის განაწილებამ
კიდევ წადგა ნაბიჯი, საწარმოვო ძალა გაუმჯობესე-
ბული იარაღის წყალობით იმდენათ განვიარდა,
რომ ერთის შრომის ნაყოფით შესაძლოა შეიქნა
ორის და მეტის რჩენა; კერძო საკუთრებამ თავი
იჩინა; ამას მოჰყვა მონაც და მონასთან ერთათ დე-
და-კაცს თავი მონობის უღელში გაყოფიეს. ამ გვა-
რათ ერთ დროს პატრელებული, ცხოვრების მეთაუ-
რი, ქალი ჩამოქვეითდა; მისი ზედ-იბალი მონის
ზედ იბაბლს გადაესვენა; ამიერიდან მათი საზოგადო-
ებრივი მდგომარეობა აღარაფრით არ ვაიჩნევა
ერთი მეორისაგან. თუ რამ განსხვავება ქალსა და
მონას შორის, ეს განსხვავება ინდივიდუალური ხა-
სითისა და არა საზოგადოებრივი. სქესებრივი და-
ნიშნულება ქალისა ისე არ შენებდა მის საზოგადო-
ებრივ მდგომარეობას, როგორც რომელიმე საქან-
ლის ფიზიკური თვისება მის ღირებულებას. ამ და-
ნიშნულებას იგი ასრულებს როგორც სხვა ყველა
ცხოველი სრულიად დამოუკიდებლათ თვისი საზო-
გადოებრივი მდგომარეობისა, ეს ორი მხარე მი-
სი ცხოვრებისა სრულიად არ საზღვრავს ერთი
მეორეს. რამდენათაც ქალი დარჩენილა საზოგადო-
ებრივ ცხოვლეთ, ესე იგი რამდენათაც ბი არი წე-
ერი საზოგადოებისა, მისი მდგომარეობა სავსებით
განსაზღვრულია მით, რომ ის მონაა, არსება ეკო-
ნომიურ და პოლიტიკურ უფლებას მოკლებული!

უღიდესი ნაწილი ძველი ისტორიისა არის ის-
ტორია მონობისა; მონობა არის საუფქველი ძველი
კულტურისა, ჩონჩხი, რომელზედაც აგებულია ძვე-
ლი საზოგადოების ორგანიზმი. იბადებია, იზრდებ-
იან და ჰქრებაან სახელმწიფოებთ; ასირეთი, ბაბი-
ლონია, ქალდეა, სპარსეთი, ეგვიპტე; თითოეული ამ
სახელმწიფოთაგანი მონის შრომით იზრდება, ძლი-
ერდება, ქმნის თავისებურ კულტურას; ბოლოს მო-
ნობა სპობს თითოეულ მათგანს. ამ ხანის განმავლო-
ბაში მონა მონათ რჩება, ვინცდა თვისი მძიმე უფელს,
დაჯერებული, რომ მისი ერთათ ერთი ხვედრი ეს
მძიმე უფელია. რა მდგომარეობაშია ამ დროს ქა-
ლი? ისეთსავე, როგორშიაც მონა, ისიც ცოცხალ

*) ის. კავკაზა“ № 7.

ნიეთს წარმოადგენს, როგორც მონა; ისიც შეადგენს ნაწილს სხვა და სხვა გვარი ქონებისას, რომელსაც უფალი განაგებს სურვილისაშებრ. როგორც მონას რწმას, რომ მისი ხედვები მორჩილება და მოთმინება ავრთვეთ ქალს, რომ მისი დანიშნულება ქმრის სურვილების დაქმნაა. აზრის დიდი სახელმწიფოების შემდეგ საისტორიო ასპარეზზე გამოდიან ბერძნები, ბრწყინვალე და გააუფალი კულტურა ამ ხალხის საზრდობს ისეე მონობის ნაყოფით და ბოლოს ძლიერდება რომი. ერთ დროს პაუპინტიუსი თემი შემდეგ ხდება მპრობელი მთელი ცნობილი საცობრობისა. აქ მონობა უკიდურესობამდე მიდის. მთელი იმ დროინდელი სიმდიდრე გადადის უმცირესობის ხელში; დანარჩენი უდიდესი ნაწილი მოკლებულია თითქმის ყოველ გვარ ნიეთიერ საშუალებას; ერთი მხრით უსაზღვრო, შეუკავებელი გაწვრთვა, მეორე მხრით შიმშილი; ეკონომიური წინააღმდეგობა ძველი დროსა ვითარდება. და სრულდება საესკებით. ერთმანეთს უახლოვდება და ეცნობა სხვა და სხვა კუთხის ხალხები. მონებს ერთი ავგილიდან მეორეში ერეკებან ცხერის ფარასავეთ. მონა ხედავს, რომ მისებრი დანაგრული სხვაგანაც ყოფილა. დიდი ხნიდან მის გულში ჩამარბული უკმაყოფილება თანდათან იღვიძებს, ეს უკმაყოფილება მოქმედებს ისე, როგორც დედა-მამის გულში მოქცეული ძალი: ხან აქ შეარყვებს ცხოვრების ნიადაგს, ხან იქ; საზოგადოება იარ განსაზღვრულ, ერთი მეორის წინააღმდეგ ბანაკით იყოფა. ძველი ცხოვრება უკანასკნელ ძალას იკრებს და ეშხადება ბოლოსაც არის განსნას უმთავრესი ისტორიული ნასკვი ეკონომიური და მასზე აგებული იდეოლოგიური წინააღმდეგობის, დაბოლოვის ბრძოლა უფალთა და მონათა შორის. ამ დროს სადღაც მოშორებით, მივარდნილ კუთხიდან ისმის ლთაური ხმა: შეიყვარნეთ მოყვასი, ვითარცა თავი თქვენი; აღარ არს აღარც ისრაელი, აღარც საბარგილი, აღარც ელნი; მოვედით ჩემდა ყოველნი მამარლინი.....

უპირველესათ ყოვლისა მონის გულს ეფინება ეს სიტყვები; სასოებით მოკული და იმედით გატაცებული მონა მთელი თავის არსებით ეგებება ახალ მცენებას და თავდავიწყებით ეძლევა ამ მცენების გავრცელებას. რას შერება ამ დროს ქალი? იგი გვერდს ამოდგამია მისებრი ტვირთ მიმისქ-მონას, საოცარი თავებწირობებით ჰქვენს ახალ სწავლას საცობრობას, დღეს ყველასთვის ექვს გარეული, რომ ქალმა პირველი ავდილი დაიჭირა ამ უდიდეს საზოგადოებრივ მოძრაობაში, რომლითაც ვითავდა ძველი და დაიწყო ახალი ისტორია, რამდენათაც ამ მოძ-

რაობამ გააუმჯობესა მონის მდგომარეობა, ეფინება მან აღამალდა დეაკაცო. ჩვენი მოძღვრები ბ. პლეხი და ე. ვ. შუკიქი რომ იმ დროს ყოფილიყვენ, ქალებს ოჯახის ქურს არ მოაშორებდენ! თუმცა ეს მადლით მოსილნი მოძღვრები ნიადაგ ჩავენიჩინებენ: აი ძველი ქალები, ქალობა იმათ ჰქონდათ, ისინი არიან ღირსნი მიზამქისა; თუმცა თითოეული ამ მოძღვართავენი დღეს თუე მომწონებთ გვაიმეორებენ ათასჯერ:

„აქნას, რომ შევენთ ჩამოსულიყვენ ნინო, ქეთუკან და თეთი თამარი, თამარს თავს ედგა ძღვეის გვიჭვინი და ქეთუკანს წმიდა მოწმობას, ნინოს სელთ ეუმარ ჟეაბი ვახსის, ნინამი დიდს ქრს იანოპას“.

მაგრამ ამავე დროს ხელს ოჯახის კერა დაშლენ და იქ, იქ მიზმანდილთა, გვიქადაცებენ. უფროცერესა გავივით, დაიდგამდა თამარი ძღვეის გვიჭვინს, რომ კურას არ მოცილებოდა? ან წმიდა მოწმობის ქეთუვანი, რომ ქერ ქვეშ გეტარებინა სიცოცხლე? რა იქნებოდა წმიდა ნინოსთვის ვეგარი ვახსისა, თუ ამ ჯვრით ხელში მას არ მოვეყოლა საქართველო და ქრისტიანობა არ მოვევინა აქ? რით არიან მისამადენი ძველი ქართველი დედები, თუ არ მით, რომ იმ დროს გაუსწვეტელ ბრძოლაში მყოფი ქართველი მამაკაცის შავიერობას ქალი ეწერდა ოჯახში, რომ მათი უფლებები მათი დროისთვის უფრო ფართონი იყვენ, ვინმე ჩვენი დროის დროისთვის? ჩვენ რასაკვირველია იდეალურათ არ ეუფურებთ ჩვენი ძველი დედების მდგომარეობას, არ გვეკრა ზღაპრები, რომლებსაც სწორათ მოვეითხრობენ ჩვენი ისტორიკოსნი და არა ისტორიკოსნი ჩვენ ძველ დედებზე, ვითომც ეს დედები სრულნი იყენ ყოველი მხრით, ვითომც იგინი წარმადიდებდენ თანამედროვე ქალბნისათვის ერთათ ერთ იდეალს ჩვენი იდეალი მომავალშია და არა წარსულში, 1) ჩვენ მხოლოთ გვაკვირებებს გონებრივი სიბრძნე იმ მოძღვრებთა, რომელთაც ჰქონიათ, რომ თუ ძველთ ქართველი ქალი ქალობდა, ნამდვილი დედა იყო და დროის შესავეერ შეიღლებს უზრდიდა მამულს, ეს ერთი შედეგი იყო ქვესებრივი განსხვავებისა და არა ქალის საზოგადოებრივი მდგომარეობა.

ქრისტიანობის გავრცელებას თან მოჰქვა ძველი

1) განვიადგომუღმა და გადაჭარბებულმა ქება დიდმა ამ ჩვენი ძველი დედების ისეთი ბრძნობე გი გაიტყჩ ჩვენში, რომელთაცან ეს მოსალოდნელი არ იყო. მეტავის დიდათ საუკრადდებო წერილებში ბ. მამაშვილი ამბობს: „ძველებური დედა-ქალი არ იყო და არც შესას“.

ცხოვრების წერევა; დროს განმეოლობაში ამ ნანგრევზე აშენდა ბატონ-ყმობა. მოინა ბატონ-ყმობის უღელში ამოჰყო თავი. მისი მღვდამარეობა შედარებით წინანდელზე ცოტა მაინც გაუმჯობესდა. მას ახლა მუდმივი ბინა მაინც აქვს; ვითარცა საკუთრებუც, სახლ-კარიც, ცოტა რამ უფლებით შემუშოა ისარგებლოს. ერთი სიტყვით ყმა მოინა არ ახარ, თუმც მას სრულ აღმინათ აზიონ თელის. ასეთივეა ქალის მღვდამარეობაც, როგორც ყმა თვის სახლ-კართს, თვის ქონებით ბატონის უფლებების ქვეშ იმყოფება, ისე ქალიც თვისი საკუთრებით ქმრის ზედამხედველობაშია. როგორც გლეხია მიყვრებული მიწაზე და კახეზე, ისე ქალი ოჯახზე და ღვინა-საფარცხეზე. ვერც ყმას, თუმც იგი მამალია, ტანიც დიდი, ღონით ძლიერი, და ვერც ქალს ვერ უჩენია თავი საზოგადოებრივ ცხოვრებაში. ამ ნაირია საქმის მღვდამარეობა, სანამ

ცხოვრებაში არ გამოდის ბურჟუაზია, ბატონისა და გილის ფულის ბატონი იქნება; სოფელი თანდათან ჰკარავს უმთავრეს მნიშვნელობას, ძლიერდება ქალაქი და მატულობს მისი მნიშვნელობა, ფეოდალურ ოჯახს ძირი ეთხრება; ხალხი ქალაქს ეძაღვება, მამაკაცთან ერთად ქალიც იძულებულია თვისი ძალია ბაზარზე გამოიტანოს, ვაჭაროს იგი და ისე იზოგოს დღეშია პური. მუშა ჯერ, კაცისა და ქალის გამოჩენულათ, როგორც აწარს ჩვეულება ჩაგრულია, ემორჩილება თვის ხეიდრს და ბედს; მას ჯერ არ ესმის მიზეზი თვისი უბედურებისა; ვერ მოუწაავს საშუალება თვის ხსენსა; არ ვაფართოებულა მისი გონების პორიზონტი; არ იცის, რამ მისთანა სხვაც ბენ-

ღარ უსსო მეტსონრგი ვოფიდიეო მკვლევური ოჯახისა, ისეთი მეტსონრგი, რომელიც მსოფლით იმისთვის არის გამოსადეგი, რომ განუფიქრებელ, სმა ამოუღებელი და უდრეკინებელი შესწრულის მოკლეივე ნება სურვილი თვისი განინიერე ქმრისა. ამ დროს ოჯახს გაკმობი იყო ორი უფლებით თანაბარ და თანასწორ და თანასწორათუე მსნე მშრომელს ადაბანისა“. (ივერია* 189) წ. აგენი ჭაღები და ასალი დრო*).

რათ ჩავთვალთ; მია უმეტეს, რომ წინააღმდეგს ხედავთ, როგორც აბუყას, ისე თვით ვასტანის განსნებში. ამასთანავე მუჭს გაწეშა, რომ ჭაღს საზოგადოთ არს ჰქონდა უფლებს არც გაუღვისა, არც ჩუქებისა, არც ახდრისისა, არც რამეი წყნდლობითა ვაღდებულობის მიცემისა და ქმრის დაცობის დროს არც ვაღის აღას შეკადრ ქმრის და დეკოთსათ. ვასტანის ჰხრათ ჭაღს არ შეუძლო ეგლესიასათუე შეუყირის ის უმტკი ქონებაეკი, რომელიც მას თვისი მზითვის ფულით ჰქონდა შენიძენი. თუმცა იმ შემთხვევაშიც ვასტანს აბუყა ეწინააღმდეგება. ვასტანის განსნებშივე გვითხვლიათ, რომ ჭაღს ფიც ქვემ არს ეკითხვის რა, თუ სსოვან არ გვალადატობს ვგონებ ისიც ეკი, რომ ჭაღი მოქმეთ არ მიადეუას. დანუბრდანიერთ ეს მუსსლები ჩაგენი ძეკელი განსმდებულობის ბ. მათშვილის აზრს და დეკუთისსმეთით, რომ ეს აზრი შეაკვდა ილაღინდისისა, რომ ცოლისა და ქმრის სრულ თანაბრობაზე სსეა და სსეა უფლები ის მსრით დაზარევი შეუძლებლია. ჩვენ ამით არს ეკუსრს დავამცირათ დინსუა ბ. მათშვილის დიდით სსეურადეუბო და საზოგადოთ შინაზრსიანი წერადისა. ჩვენ მსოფლიოთ ის ვგინდრად გვეჩვენებათ, თუ რა იშეთია მსოფლიოთ ისეთი მწერალი, რომელიც ტრადიციული მსკლულებით არ ასაზრდოებს თვის გონებას ცოტათ მანდ.

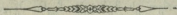
უკეთუ ჭაღს ჰმარშვილა და:ესობება, მამინ მთელი უსრავი ქონაშ მსოფლით ბატონის ხელში გადადის. ჭაღს უსრავილას მარტო თვისი მზითვიც, სოფლი დარწმინდ უმტკი ქონებიდან ბატონი იძლეეს მცირეოღვის საზარსთ, რადეან იგი ვაღდებულისა დამარსოს უქანსენელი მიცვალებულიც იმ ოჯახისა, რომლის უმტკი ქონებაც მან მიიღო, ნაივდობით შექნილია ქონებაც ეკი ამ შემთხვევაში ბატონის ხელში გადადის ვარსა, თუ ჭაღს ქმრის შემდგ დარსა შვილი, მამინ (ურბავი ქონებაც ამ უქანსენელს ვენსება). ეკი ამვს აქვს უფლებს უსრავი ქონებას ჩამოართვას, იგი შვილის ვეთვნილებას შეადგენს. სოფლი თუ შვილის არ გაუწყეს ბატონობას და შვირეთ იქონწინებს, მამინ არავითარ უფლებს აღარ აქვს რიბი მიიღოს ქმრის ოჯახიდან გრდა თვისი მზითვისა. (Собрания законов Царя Вахтанга VI г.г. 231.) უკეთუ მამაკაცს საივედელს შემდგ დარსა მსოფლიოთ გთხოვილი ჭაღი, ეს უქანსენელი დებულობს მსოფლიოთ ჩანადრემქვეს, სოფლი განათობარს და დარბო ჭაღს ეკი ელდეკი მოარავი ქონების ნსეკარი, უსრავი ქონება ეკი ჩვენში დედით სქესზე არ გადადის. (ibid გ. 257) ამ მუსდის სსეარბიმი ვკითხვლიათ: ვასტანეი გვარწმინებს, რომ სსეარბილემო მსთთავთ უმტკი ქონებას აღევეწო, მაგრამ ეს უფლებას ამ შვილებს ასოლაეურე-

თუ რა მნიშვნელობა ჰქონდა აქ სსეესრავ ვასსეკავებს, ეს მნიშვნელობა მსში გამოისაგა, რომ ჭაღი, გრდა იმისა, რომ მუშა მამაკაციით მანწინის ნსევილით იქნე, იძულებული შეიწარ თვისი ზნეობრავი მსარეე სსეარბილემო ქმრის და მშრომცი ვრდისთვისი ივეოთსეული. იგი დროებით იქნე სსეარბილეთ, ესე ივეოთსეული. მიერ გატეკობრათ; ეკონობიურ გატეკობრათ ეკი არის გამოსატულებს სასოკადოურბივი დამოებდებულებისა, ასე რომ ჭაღის ისეთი მღვდამარეობაც ეკი, რომელიც ერთი მსეკვით მის სსეესრავ ვასსეკავებსზე უნდა იქონ დამოებდებული, ჩანადვლით შეადგება მამი ეკონობიურ და მსითნ ერთთ საზოგადოებრავი აზარობისა.

რია ქვეყანაზე; ვერ შეუგნია ცხადთ ვინ არის მისი ნამდვილი მტერი, ვინ მოყვარე. ამით, რა თქმა უნდა, თვისებური ხერხ-თ საზრგებლობს ბურჟუაზია. მუდამ მოძრაი, მუდამ უქმყოფილო, იგი შეუჩერებლათ მისდევს უკნ ახალ ცხოვრებას; წარმოება წარმოადგენელი სისწრაფით ვითარდება; ბაზარი ფართოვდება; მუშათა ჯარი თანდათან მრავლდება და მიგრირება ქალაქისაკენ ქარხნებში. ქარხანაში მანქანამ კი არ იცის სქესებრივი განსხვავება არც პსიხოლოგიური, არც ფიზიოლოგიური. მისი კარები გაღებულია მისთვის, ვინც უფრო გაკირებულა, ვინცა თვისი მარჯვენის მეტი არა აბადია რა. ის არ დგადღესთ თუ ვინ არის ეს გაკირებული, მაშალი თუ დედალი, ქალი, კაცი თუ ბავში. როგორ მოქმედობს აქ ქალი? როგორც დედალი თუ როგორც მამალი? ამაზე ბ. ვაჰკიძე მოგვცემთ პასუხს. ჩვენ კი იმას მოგვხსენებთ, რომ დღეს ქალი იბრძვის ჯერ ეკონომიური ღმრეც სხვა უფლებებისათვის. როგორც შრომაში თანაბარი მამა-კაცისა, იგი შრომის ნყოფისაც თანაბარს თხოულობს, უფლებებსაც ამის შესაფერს, იგი ისეთივე შეგნებული მეპროლია, როგორც მისი თანაშრომელი მუშა მამა-კაცი, დედა-კაცი დღეს ადამიანურ ცხოვრებას თხოულობს. შეუძლებელია ეს სურვილი დამყოფილ დღეს, თუ ძირაანთ არ შეიცვალა თანამედროვე ცხოვრება.

ოღ—და.

(შემდეგი იქნება)

ზოგი რამ ქუთაისისა.

ესეც შენი ქუთაისი!—ლიბილით მ.თბრა ერთმა ჩემმა ნაცრობმა, როდესაც რკინის გზის მატარებელი ქუთაისის სადგურს მიუახლოვდა. გულმა სიხარულით გაითჟანქალა... საოცარია ადამიანი! რა გინდ გულ გრილი იყოს, თუ მოშორებულა სამშობლო ქვეყანას, მიუახლოვდება თუ არა, რაღაც არა ჩვეულებრივს იგრძნობს. ჰგონა ვადკელილ-ვადასხვაფერებული ამაზედგება ყველაფერი, სხვა და სხვა საკირიელი დამეტი იქნება მომხდარი და სხვა და სხვა. ეს, რასაკირიელია, ადამიანი? ფანტაზიის ნაყოფა, მაგრამ ზოგჯერ მართლდება კიდევ ეს ფანტაზია. აი, თუნდა მე! ვეშორდა თუ არა თულისს, სულ იმას ვეტირბობდი—მივიღივარ ქუთაისში და ვინ იცის რამდენ ახალ რასმე არ ენახე და არ გავგონებ! ან არა და, იქნება რამდენსამე სადღურს გაცილდე და ისე თულისსნი ამოყუთ თუი ჩემი ჩემადნიანთ მეტიქი! „რატომაო“ იკითხავთ, იმიტომ, ჩემო მკითხველო, რომ ჩემი წასელის ორი დღით წინ ერთმა

„ოფიციალურმა“ ორგანომ „ოფიციალურათ“ გამოაცხადა, რომ მთელი დასავლეთი საქართველო ხაშურიდან დაწყებული ბათოამდე თოვლით არი დაფარულიო. ეს თოვლი იმისიანლია, რომ რამდენისამე მეტრით აღმებტება ვიფელის სახელ-განთქმულ კოშკისაო. შავი ზღვა ხელშეკრულობას სტებს მიუხედავად ჩხერემელისათან: „ხელი ხელს მიეცეთ, გული გულს და ერთათ ეიმოქმედოთ“. მოდი და ნუ შეგვიმინდება, როდესაც ასეთ ამავეს კითხულობ „ოფიციალურ“ ორგანოში...

გზა და გზა თეაღებს ვაცეცებდი, სად არის ის უშველღელით თოვლის გორები, რომელიც მთელ ქვეყანას წაღვეკვს უპირებს მეტი, მარა აქა-იქ თუ სადმე დინახავდით სფისეციისოდენათ დატყვნილ თოვლს, თეარა მთელი გზა თოლისიდან ქუთაისამდე მშრალი იყო, ქუთაისს ხომ ნულარ იკითხავთ: ყოველ ქუჩაზე მტვერი ადიოდა. ვახარებული წავედი ბინისაკენ და ჩემ საქმეს შევედექი. მეორე დღეს ენახე ვინც მესაქირებოდა, გაეკეთე ყველაფერი და წინის მაღაზიაში შევიარე, რომ ვახვითი ვადამე-თელიერებია. ვადავალე თუ არა ვახვითი, მაშინვე მომგონდა ის უცნაური ამავე, რომელიც წინა დღებში ეწერა ვახვითში, და გაეკირებებთ ვუამე ერთ ჩემ ნაცრობს. გე მართალიაო, —დაცნით ვითბრა მან—სწორად დიდი თოვლი მოვიდა, წვიმამაც ძალიან შეგავწუხა, მარა ეს „მას ყამსა შინა“ იყო, ხოლო „მას ყამსა შინა“ მისული კორესპონდენცია, ეტყობა, დროზე არ დაუბეჭდა იმ თქვენ „ოფიციალურ ორგანოსა.“ უთოთ, „ოჩერედს“ უცდილაო—დაუმატა ერთმა იქ მდგომთავანამ და შექქნეს საერთო სიცილ ხარხარი.

—კაია, შენ ნუ მუუტეებთ ჩემ თავს, იანვარში მომხდარი ამავე, რომ მუშა კვირიკობის თვეში დაბეჭდონ! ავი და, ქე ვინ დუუჯერებს, აბდლის მეტი! თუ თოვლის მოსლას ატყობებდენ ქვეყანას, ქე დიბეტქვენ მაშინ, როცხა თოელი იყო, თეარა, ყოველისფერი ნუ მოგეტება, რა გამოდარდა მერე რა მოხელე ნაწალიც იყო?—სხაბა-სხუბით თქვა ერთმა კოპაზა გურულმა და რაღაც წასწორიულა იქვე მდგომ ყავის ფერ პალტიანს კაცს.

უნდა გამოტყვე, ძალიან მესიამოვნა ეს გონიერული ახსნა, მინდოდა გამოვლავარაკებოდი უცნობ კაცს და კარგათ გამეგო იმისი აზრი ჩემნი ქურნალ ვახვითების შესახებ, მარა უცბათ შემოვიდა ერთი ახალგაზრდა ქალი და სალამიც არაგისთვის მიუცია ისე მსწრაფლათ მიახეჩა გურულს რაღაცა ხელში.

—ავი რაღა ბაღისიანი?—გაკვირებთი წამოიძახა ემწეილმა კაცმა და კარგათ დაეკვირდა.

—რაა და თეატრის ბილეთი! ხეილ მესხიციის

ბენეფისია და და ვაი შენ ტყავს, რომ არ მოხვდეს, ჩქარა წარმოადგინე ფული, რას ათვალერებ!

— ბატონო, მე ხვალ საღამოს ოზურგეთში უნდა ვიქნე და ბილეთი რეზიზ ვიყიდა? ავი მათეს გასალე-ბიე ჰა, მათე, შენ მაინც კომერსანტი კაცი ხარ და გუფხადე, ორ და სამ მანათს აფერათ მვისკალისებ— უთხრა ყმაწვილმა ქალარა შერეულ კაცს და გაუწო-და ბილეთი.

— შენ არ მოუტყვევ ჩემ თავს, მაგი ზღილობა არ იყოს! მათე უშენთანაც კე იყიდის ერთ ბილეთს — წამოიძახა გაწიწმბებულმა ქალმა და მეორე ბი-ლეთი მათეს გაუშვირა.

— მე ხვალ დიდი საქმე მაქვს და...

— არაფერი საქმე არ ვიცი მე, ეს ბილეთი კი იყიდე და რაც გერჩიოს ის ისაქმე. შენ, ერთი კი არა, ათი ბილეთიც რომ იყიდა, ღმერთი არ გიწ-წყენს.

— მაინც, ღმერთმანი! მთელი ზემოთი ხელში ჩვივდე, რკინის ზოდების აშენებას აპირებ, რკინის კოშკებს პირდები ყველას და კიდე „სტუპობდა“

— აჰა, აჰა, რა „სტუპ“ ქნა მაგ წყეულმა! — სიცილით თქვა გულრეულმა და ეშმაკურათ ვადახედა მათეს, რომელიც ერთი სხვაინათის შეცმაცურდა, თვალები გველსავით გაასრიალ-გამოასრიალა და ისე გულთანად ვადიკისკისა, რომ მისი ახოვნების მოკ-ლებული ტანი რეზინის ბურთითით აჰყვა ამ სიცილს.

— მოგეცათ სიცილსებ! — ამჟავთ წამოიწყოა მა-თმე და თანაც ხმის ამოსაწმენდათ ჩახხეღა, — ცაცო, არც ადელი მინახავს, არც ზომა ვიცი, არც ერთი და არც მეორე, რას დავებებ რკინის მადანს თუ ოქროსი, ეს ექვსანი თუმანი კი ჩავიჯიბე და ხა-ხა-ხა ხა-ხა, ახლა ისეც უქნიათ თავი უმტერევიათ ერთ-მანეთზე პატრონებსაც და სხვებსაც, რა სულელები შეხებდენ! ხა-ხა-ხა-ხა-ხა შენ ხარ ჩენი მხსნელი და ჩენი პატრონიო, და მეც, რასაკერძეელია, სიტყვით მილოიანები ვაშოვენი ყველას!.. ახლაც მეძებენ, ყვი-რიან, მათე, მათეო, მარა მათეს ჯერ კიდევ ერთ ხანს ეყოდა სახარჯო გროშები და მერე მე ვიცი!... ერთს ხეგებურათ გაცკრამ-გამოცკრამ და მთელ ზემოთს ან-გელთხათ მოვაჩვენებ თავს. მაშ, ასე უნდა ბიჭი! — მელიდურათ თქვა მათემ და თანაც ხელი მიიღო გულზე.

— მა ენახე ბრჭყალი კი არ მოგედება, თუ დარი დავიღვა! — ერთხმათ უთხრეს იქვე მდგომებმა მათეს. მე, როგორც უცნობი, მეტი ვიყავი ამ კრე-ბულში და ამიტომ მოშორება ვარჩიე; ახალგაზდა ქალი კი თავის ბილეთებთანად იღვა და გულ და გულ ხარხარება სხვების სიცილზე.

კოტა რომ გაივარე, ერთი ნაცნობი შეხმედა

და ბულვარზე გასვირნება მიჩჩია. მეც წავიდეთ. თუ-მცა შხაბით დღე იყო და მასთან საქმით ცივი ქა-რიც ჰქროდა, მარა ასე გეგანგებოდათ კერაოა. ური-ცხვი „ადამა კავალრები“ ისე არხენათ დასვირნობ-დენ, თითქო შაისის შევიწერი დღე ყოფილიყოს. ყველაზე უფრო სამმა ადამიანმა მიიპყრო ჩემი ყუ-რადლება. ესენი, მართალია, უცნობები არ იყვენ ჩემი, მარა გამაოცო იმან, რომ გერევითარი ცელი-ლებმა მათში ვერ შევიწინებ. რაც იყვენ ამ თხუთმე-ტი წლის წინეთ, იგიე არიან დღეს, და როდესაც ეს სიტყვითაც აღვიარე ჩემ ნაცნობთან, მან მითხრა: „რა მოახუცებს, მაკათ, გათენდება თუ არა, სამივე დანიშნულ ალაგას მიიჩქარის. ჯერ ერთი მოვა და დაჯდება ხაზინის პირდაპირ სკამეიკავზე, მერე მეორე და მერე მესამე, ეს მუდმივი წვერები ბულვარისა მოვალენი არიან ერთმანეთს ყოველ დღესა „დოკ-ლადი“ გაუტეოთა, მომართონ თავისი უმეფელო ტელეგრაფი და გააბან ზარი. ამიტომაც, რავიარი ამინდიც უნდა იყოს, ვერც ერთი მათგანი ვერ და-კლდება ბულვარს, ყველთეს ნახეთ სამ „ოტსტა-ენიო ინვალიდს, გაცხარებთ მოზაასეს, რამეღთა თვალსა და ყურს არაფერი არ გამოვპარება.“ კარგ ხანს ვიჯინეთ ამ „ინვალიდებზე“ და ბოლოს ისეც და-ეუბრუნდით „საზოგადო“ მასლაათს. ვილაპარაკეთ ზოლაზე, დრეიფუსზე, ახელიდიანზე, ჯოხაძეზე და, სხვთა შორის, გულის ტკივილთ აღენიშნეთ ქვეყნის ქორიკანობა. ამ დროს ჩემმა მომასლაათემ ვილაყას თავი დაუქრა.

— ეს ვინ არის, როგორღაც მეცნაურება მეთქი, გვითხე მე.

— ვერ იცანი? თავი ტიმოთე ყოყაინიძე.

— ეს ის! რას ამბობ, აი იქ.. დიდი ვინმე რომ იყო?

— დიახ! ნამდვილათ მოსკოველ ვეპარს არ ჰქავს ამ სტაციურ ტანისამოსში!

— რისთვის გაიხდა მუნდირი?

— კი არ ვახხადა, — გახაღეს. ნამეტანი ქნა, ნა-მეტანი და, ხომ მოგხსენება, ვისაც ჩამეგვა შეუძ-ლია, იმას ვახდის ნებაცა აქვს. ისე ვადიდგულდა, რომ „ხეთის წყალობას“ აღარავისგან კადრულობ-და, საწყალი გლეზი რომ თავის გაქირეებას შეჩი-ლებდა, ეს მათხანს გადუქირება ზურგზე. თავს გაუვიდა, და ეს კი ევლარ მიართვის. შეუტყვეს რა შეილიც ბრძანდება და ახა ახლა იფუფუროს, თუ ბიჭია! იაროს ტროსტით ამ ბულვარში და აბრია-ლოს თეალები!

— ევ კიდევ არაფერი, — განაგრძო მანვე — მა-გისტანებზე მთავრობას მაინც ვაუღის რამე! სავირ-ველი ის აზრის, რომ ზოგიერთი არა მკითხე მოხველ

ჯერის დაწერას აპირებს ქუთაისზე. ვიაც ერთხელ უფგნდა ქუთაისელთა გულ უხეობა, არას გზით აღარ შორდნება.

— როგორ თუ ჯერის დაწერას? ვერ გავიგე!

— როგორ და ისე, რომ თუნდაც სხვაგან დი-
რსეული ადგილი ჰქონდეთ, მაინც აქეთვე მოაწე-
ვენ. აი ახლაც მთელი ხალხი ლაპარაკობს, რომ ერ-
თი „მოლოდენე“, რომელიც ამ რამდენისამე წლის
წინათ ქუთაისის სენებელ ბურთიანი ათამაშებდა,
კიდევ მოსულა და ცდილობს, რომ ქალაქის თავთა
იქნეს არჩეულიო... „ახლანდელი ქალაქის თავი ჩემ-
თან რა შესადარებელია, სად ის და სად მე!... თუ
ახლა იმის უთავო-თავობით მართა მოსწავლელ ბავ-
შები იკინებინ სიციეთ ქალაქის სადგომში,
„სად წავა თოვლი; ცდი მოკლეწილია,
მის ჭკრატკეს ან ასდგომანს,
სად შეუფუას საშუაის სხმასთან
თავის თბილ თათხს ან გასდგომანს“;

მანინ მთელ ქუჩებს ისე გავებდა, რომ აედრის
დროს ნაეგობთ დაკურადდეს ხალხი, ხოლო დარში
მტურით იხრებოდნენ. ხომ ვახსოვთ ჩემი „საქმენი
სამგირანი!“ მე ისეც ისა ვარ რაც ვიკავი და იგვე
იკინები ჩემი ჯიბის საკეთილდღეობთა.“

„ნურას უკაცრავთა!“ — ამბობს თორმე ახლა-
ნდელი ქალაქის თავი, — „მე ვეცდები, რომ ტანის
სხვა ნაწილები საღათ და პირ ნათლათ წარადგინო
ადღესა მას განკითხვისასა“ ქვეყნის წინაშე და რაკ
ეს ასე მოხდება, ჩემი ტანი სხვის თავს არ მოიბამო.
სიზარმაცეს დაწვეულ ტანს საუცხოვრთ შევთვისა
ჩემი თავი, და ამ განცხრომას ნურაინი ნუ შეგვიშ-
ლისო. თუ მაინც და მაინც არ დაიშლი, ისევე „ქველ
არმიას“ დაუბრუნდი, იქაც საქმე ორკუაფთ არის,
სათლელ დუმას ბლომთ იზოვი და თუ მიფუჩქება
დაჭირდეს რისავე, შენ დარდი ნუ გეკნება, წყვდა-
დით მოკული ქუჩები ყოველ საქმეში ხელს შეგვიწ-
ყობენო. მე კი ამ გვიპრიელ ლუქამში ნუ შემეკი-
ლები, რადგან ჩემი „სიკმაწიელი“ ქუთაისისთვის
ზრუნვას შეეწირე, ქალრა გამოგირთა ბეგრის ფიქრ-
თო და სხვა და სხვა.

მოდლ და ნუ შეაკეოვდება „უდროვრთ ვაკალა-
რავებულთ“ ქალაქის თავი! მე და ჩემმა დღეობთა,
ულმომბელია ხალხი, თეგრა სამღებროში უნდა ამ-
აელოს ასე „უდროვრთ ვაკალარავებულთ“ თავი.
ქუთათურებრ ჯელოაფერს ქალაქის თავისაგან თხოუ-
ლობენ: ქუჩების ვანაუბას, ვაკეთუბას, სკოლის გა-
უმჯობესებას, კონკის, მილით წყლის გამოყენას, სა-
ნოვავის თელოს დევენებას და სხვას. რავე შეძლ-
ება ყველა ეს მოთხოვო ერთ თავს! რამ შესაძლ-
ებელი იყოს „პროკატით“ თავის შოვნა, ისე რო-

გორც, ეთქვით, თეალი შეიძლება „პროკატით“ ჰქო-
ნდეს კაცს, ეს კიდევ კარგი, მაგრამ რომ არ შეი-
ძლება! — სიცილით დაათევა ჩემმა მომასლოათემ.

— განა არ შეიძლება, რომ ერთი თავი ჰქონ-
დეს კაცს, მაგრამ ათსა და ოკს ჯობდეს? ნუ თუ
ქუთაისში, სადაც ამდენი „ინტელიგენცია“ არის, არ
მოიძებნება ისეთი თავი, რომელსაც თავის-თავის გა-
რდა სხეულ ასოვდებო? ჯერ მე შემიძლია დავასაბრ-
თო რამდენიმე ახალგაზდა კაცო, რომელთაც მართ-
ლა შესტყვიათ გული ქალაქის მკვიდრთათვის, მაგ-
რამ თქვენი ბრალთა თუ რიგანი თავი ვერ გამოვი-
ძებნით, არა გექით ენერგოა, ერთმანეთის გატანა,
„შორს უღვინართ ხალხს, რომელიც უსთავგისი სა-
ფუძველია საერთო საქმისა, და, რამე პირველია,
„წამხდარსა საქმეს რას არგებს ბოლოს-და თითვე
კბენანი“.

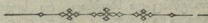
— არა, ჩვენ რომ გვაშტურებ, თფილისელებმა
რა უფრო უნა გამოიჩინეთ? განა თქვენ კი ვაწყენ-
დათ, რომ ქალაქის სამბო ხეირანი ნიადგუე დაე-
ყენებოთ? — გაცხარებით მომიგო ახალგაზდა კაცმა
და კიდევ აპირებდა რაღაცის თქმას, მაგრამ ამ დროს
ვილაკამ შევარდენიეთ ჩავიჭერალა, „პარლონო“
ერთი მომამხადა და ჩემ მოსახებრს აეტუბა გვერდით.

— ყოვლის უარის უთქმელათ უნდა იქილო ერთ-
თი ბილეთის ხომ იცი, ხელს მესხიევის ბენეფისისა!
რა „დღეშკა“, რა „დღეშკა“... მხიარული სახით ამ-
ბობდა ახალგაზდა ქალი და თანაც ბილეთის იღებდა
მუფუთადან.

— რა დროს ბენეფისისა! სამავისო ფულები..
— არა, არ შეიძლება! უთულოთ უნდა იყიდო.
მე და უარს მითხოვან?! — გავკირებებით ამბობდა გა-
თამამებელი ქალი..

„პარლონ“ — მეთქი, ეუთხარი ჩემ გვერდით მდ-
გამით და დროზე ეუშველო თავს, რომ მეც „სამე-
ნეფისით“ არ დავჩრჩინოვავი ქუთაისში.

X.

ამ ნომერში ნახმარი საჭიროა უცხოა სიტ-
ყეების ახსნა

აქტი — მოქმედება; აქტიური — მოქმედი, მოქმედი; აბ-
სოლოუტური — თვით მოქმედება; იდეოლოგიკო —
გონებრივი, იდეოური; კონცესია — განსაკუთრებული ნება-
სთება; კატეგორია — რიცხი, განყოფილება; ლიკვიდაცია —
გაუქმება; ორგანიზმი — აგებულება; პროსტრუცია —
გარეწილობა; პრესსა — ჟურნალ-გაზეთობა; რეისტრაცი
— საღესის წინამომადგენელთა კრება; სარკაზმი — დატყუ-
ტერტიტორია — მსწადგობა; ტრაღიკო — გადმოცემა;
ფსიხოლოგია — მცნებრება სუფიერ მოკლეწილზე; ფი-
ზიკოლოგია — მცნებრება აგებულების ნაწილითა მუშაობაზე
და სიყვარულზე.

რედაკტორ-გამომცემელი ან. თ. წერეთლის.